

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЇЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ і УПРАВЛЕННЯ ПА СПРАВАХ МАСТАЇЦТВА ПРЫ СІК БССР

№ 9 (532)

Субота, 16 сакавіка 1946 г.

Цана 50 кап.

12 сакавіка пачала сваю работу
Першая Сесія Вярхоўнага
Совета СССР

Інтэрв'ю тав. І. В. СТАЛІНА з карэспандэнтам „Правды“ адносна прамовы п. Чэрчыля

Днямі адзін з карэспандэнтаў «Правды» звярнуўся да таварыша Сталіна з просьбай растлумачыць рад пытаньняў, звязаных з прамовай п. Чэрчыля. Тав. Сталін даў адпаведныя тлумачэнні, якія падаюцца ніжэй у выглядзе адказаў на пытанні карэспандэнта.

Пытанне. Як Вы расцэньваеце апошнюю прамову п. Чэрчыля, сказаную ім у Злучаных Штатах Амерыкі?

Адказ. Я расцэньваю яе, як небяспечны акт, разлічаны на тое, каб пасеяць насенне разладу паміж саюзнымі дзяржавамі і зрабіць больш цяжкім іх супрацоўніцтва.

Пытанне. Ці можна лічыць, што прамова п. Чэрчыля шкодзіць справе міру і бяспекі?

Адказ. Безумоўна, так. Па сутнасці, п. Чэрчыль стаіць цяпер на пазіцыі падпальшчыкаў вайны. І п. Чэрчыль тут не адзінока, — у яго ёсць сябры не толькі ў Англіі, але і ў Злучаных Штатах Амерыкі.

Трэба адзначыць, што п. Чэрчыль і яго сябры надзвычайна напамінаюць у гэтых адносінах Гітлера і яго сяброў. Гітлер пачаў справу развязання вайны з таго, што абвясціў расавую тэорыю, абвясціўшы, што толькі людзі, якія гавораць на нямецкай мове, уяўляюць поўнацэнную нацыю. П-н Чэрчыль пачынае справу развязання вайны таксама з расавай тэорыі, сцвярджаючы, што толькі нацыі, якія гавораць на англійскай мове, з'яўляюцца поўнацэннымі нацыямі, якія пакліканы вырашаць лёс усёго свету. Нямецкая расавая тэорыя прывяла Гітлера і яго сяброў да таго вываду, што немцы, як адзіная поўнацэнная нацыя, павінны панаваць над другімі нацыямі. Англійская расавая тэорыя прыводзіць п. Чэрчыля і яго сяброў да таго вываду, што нацыі, якія гавораць на англійскай мове, як адзіныя поўнацэнныя, павінны панаваць над астатнімі нацыямі свету.

Па сутнасці п. Чэрчыль і яго сябры ў Англіі і ЗША прад'яўляюць нацыям, якія не гавораць на англійскай мове, нешта накшталт ультыматума: прызнайце наша панаванне добраахвотна, і тады ўсё будзе добра, — у процілеглым выпадку непазбежна вайна.

Але нацыі пралівалі кроў на працягу 5 гадоў жорсткай вайны дзеля свабоды і незалежнасці сваіх краін, а не для таго, каб змяніць панаванне гітлераў панаваннем чэрчыляў. Зусім верагодна таму, што нацыі, якія не гавораць на англійскай мове і складаюць разам з тым велізарную большасць насельніцтва свету, не згодзіцца пайсці ў новае рабства.

Трагедыя п. Чэрчыля састаіць у тым, што ён, як закаранелы торк, не разумее гэтай простаі і выдаснай ісціны.

Бясспрэчна, што ўстаноўка п. Чэрчыля ёсць устаноўка на вайну, заклік да вайны з СССР. Відавочна таксама і тое, што такая ўстаноўка п. Чэрчыля несумяшчальна з існуючым саюзным дагаворам паміж Англіяй і СССР. Праўда, п. Чэрчыль для таго, каб забытаць чытачоў, між іншым, заяўляе, што тэрмін саюза англіскага дагавора аб узаемадапамозе і супрацоўніцтве напэўна можна было-б прадоўжыць да 50 год. Але як пагадніць падобную заяву п. Чэрчыля з яго ўстаноўкай на вайну з СССР, з яго прапаганды вайны супроць СССР? Відавочна, што гэтыя рэчы ніяк нельга пагадніць. І калі п. Чэрчыль, які заклікае да вайны з Савецкім Саюзам, лічыць разам з тым магчымым прадаўжэнне тэрміну англа-савецкага дагавора да 50 год, дык гэта азначае, што ён разглядае гэты дагавор, як пустую паперку, патрэбную яму толькі для таго, каб прыкрыць ёю і замаскіраваць сваю антысавецкую ўстаноўку. Таму нельга адносіцца сур'ёзна да фальшывых заяў сяброў п. Чэрчыля ў Англіі аб прадаўжэнні тэрміну саюза англіскага дагавора да 50 і больш гадоў. Прадаўжэнне тэрміну дагавора не мае сэнсу, калі адзін з бакоў парушае дагавор і ператварае яго ў пустую паперку.

Пытанне. Як Вы расцэньваеце тую частку прамовы п. Чэрчыля, дзе ён нападае на дэмакратычны лад суседніх з намі еўрапейскіх дзяржаў і дзе ён крытыкуе добрасуседскія ўзаемаадносіны, якія ўсталяваліся паміж гэтымі дзяржавамі і Савецкім Саюзам?

Адказ. Гэта частка прамовы п. Чэрчыля ўяўляе сумесь элементаў хлусні з элементамі грубасці і бясактаннасці.

П-н Чэрчыль сцвярджае, што «Варшава, Берлін, Прага, Вена, Будапешт, Белград, Бухарэст, Сафія — усе гэтыя вядомыя гарады і насельніцтва ў іх раёнах знаходзіцца ў савецкай сферы і ўсе падпарадкаваныя ў той або іншай форме не толькі савецкаму ўплыву, але і ў значнай ступені кантролю Масквы, які ўсё павялічваецца». П-н Чэрчыль кваліфікуе ўсё гэта, як «экспансіянісцкія тэндэнцыі» Савецкага Саюза, якія не маюць межаў.

Не цяжка паказаць, што п. Чэрчыль груба і беспардонна паклёпнічае тут як на Маскву, так і на названыя суседнія з СССР дзяржавы.

Па-першае, зусім недарэчна гаварыць аб выключным кантролі СССР у Вене і Берліне, дзе ёсць Саюзныя Кантрольныя Саветы з прадстаўнікоў чатырох дзяржаў і дзе СССР мае толькі адну чацвёртую частку галасоў. Бывае, што некаторыя людзі не могуць не паклёпнічаць, але трэба ўсё-ж такі знаць меру.

Па-другое, нельга забываць наступных абставін. Немцы зрабілі напад на СССР праз Фінляндыю, Польшчу, Румынію, Балгарыю, Венгрыю. Немцы маглі зрабіць напад праз гэтыя краіны таму, што ў гэтых краінах існавалі тады ўрады, варажыя Савецкаму Саюзу. У выніку нямецкага нападу Савецкі Саюз беззваротна страціў у баях з немцамі, а таксама дзякуючы нямецкай акупацыі і выгнанню савецкіх людзей у нямецкую няволу — каля 7 мільянаў чалавек. Інакш кажучы, Савецкі Саюз страціў людзей і некалькі разоў больш, чым Англія і Злучаныя Штаты Амерыкі, разам узятыя. Магчыма, што дзе-ні-дзе схілыя забыцца на гэтыя велізарныя ахвяры савецкага народа, якія забяспечылі вызваленне Еўропы ад гітлераўскага ярма. Але Савецкі Саюз не можа забыць аб іх. Можна запытацца, што-ж можа быць дзіўнага ў тым, што Савецкі Саюз жадаючы пазбегнуць небяспекі ў будучым, імкнецца дамагчыся таго, каб у гэтых краінах існавалі ўрады, якія лаяльна ставіліся-б да Савецкага Саюза? Як можна, не звар'яцеўшы, кваліфікаваць гэтыя мірныя імкненні Савецкага Саюза, як экспансіянісцкія тэндэнцыі нашай дзяржавы?

П-н Чэрчыль сцвярджае далей, што «Польскі ўрад, які знаходзіцца пад панаваннем рускіх, заахвоўваўся да велізарных і несправядлівых прэтэнзій да Германіі».

Тут што ні слова, дык грубы зняважлівы паклёп. Сучаснай дэмакратычнай Польшчай кіруюць выдатныя людзі. Яны давалі на справе, што ўмеюць абараняць інтарэсы і гонар сваёй Радзімы, так як не ўмелі гэтага рабіць іх папярэднікі. Якая ёсць у п. Чэрчыля падстава сцвярджаць, што кіраўнікі сучаснай Польшчы могуць дапусціць у сваёй краіне «панаванне» прадстаўнікоў якіх-бы там ні было замежных дзяржаў? Ці не таму паклёпнічае тут п. Чэрчыль на «рускіх», што мае намер пасеяць насенне разладу ў адносінах паміж Польшчай і Савецкім Саюзам?..

П-н Чэрчыль незадаволены, што Польшча зрабіла паварот у сваёй палітыцы ў бок дружбы і саюза з СССР. Быў час, калі па ўзаемаадносінах паміж Польшчай і СССР пераважалі элементы канфлікту і супярэчнасцяў. Гэтыя абставіны давалі магчымасць дзяржаўным дзеячам накітаваць п. Чэрчыля іграць на гэтых супярэчнасцях, прыбіраць да рук Польшчу пад выглядам абароны іх ад рускіх, запалохваць Расію зданню вайны паміж ёю і Польшчай і захоўваць за сабою пазіцыю арбітра. Але гэты час адыйшоў у мінулае, бо варажасць паміж Польшчай і Расіяй саступіла месца дружбе паміж імі, а Польшча, сучасная дэмакратычная Польшча, хоць хоча быць больш мячым для гульні ў руках іншакраінцаў. Мне здаецца, што імяна гэтыя абставіны ўводзяць п. Чэрчыля ў злосць і штурхаюць яго да грубых бясактанных выбуркаў супроць Польшчы. Гэта-ж не жарт: яму не даюць іграць за чужы кошты...

Што датычыцца нападкаў п. Чэрчыля на Савецкі Саюз, у сувязі з пашырэннем заходніх межаў Польшчы за кошт захопленых у мінулым немцамі польскіх тэрыторый, дык тут, як мне здаецца, ён выразае падтасовае карты. Як вядома, рашэнне аб заходніх межах Польшчы было прынята на Берлінскай канферэнцыі трох дзяржаў на аснове патрабаванняў Польшчы. Савецкі Саюз неаднаразова заяўляў, што ён лічыць патрабаванні Польшчы правільнымі і справядлівымі. Зусім верагодна, што п. Чэрчыль не задаволены гэтым рашэннем. Але чаму п. Чэрчыль, не шкадуючы стрэць супроць пазіцыі рускіх у гэтым пытанні, хавае ад сваіх чытачоў той факт, што рашэнне было прынята на Берлінскай канферэнцыі аднагалосна, што за рашэнне галасавалі не толькі рускія, але таксама англічане і амерыканцы? Для чаго спатрэбілася п. Чэрчылю ўводзіць людзей у зман?

П-н Чэрчыль сцвярджае, далей, што «комуністычныя партыі, якія былі вельмі значнымі ва ўсіх гэтых усходніх дзяржавах Еўропы, дасягнулі выключнай сілы, якая значна пераўзыходзіць іх колькасць, і імкнуцца ўсюды ўставаць таталітарны кантроль, паліцэйскія ўрады пераважаюць амаль ва ўсіх гэтых краінах і да гэтага часу, за выключнем Чэхаславакіі, у іх не існуе ніякай сапраўднай дэмакратыі».

Як вядома, у Англіі кіруе цяпер дзяржавай адна партыя, партыя лейбарыстаў, прычым апазіцыйныя партыі пазбаўлены права ўдзельнічаць ва ўрадзе Англіі. Гэта называецца ў п. Чэрчыля сапраўдным дэмакратызмам. У Польшчы, Румыніі, Югаславіі, Балгарыі, Венгрыі кіруе блок некалькіх партый — ад чатырох да шасці партый, — прычым апазіцыі, калі яна з'яўляецца больш або менш лаяльнай, забяспечана права ўдзелу ва ўрадзе. Гэта называецца ў п. Чэрчыля таталітарызмам, тыраніяй, паліцэйшчынай. Чаму, на якой падставе, — не чакайце адказа ад п. Чэрчыля. П-н Чэрчыль не разумее, у якое смешнае становішча ён ставіць сябе сваімі крыклівымі прамовамі аб таталітарызме, тыраніі, паліцэйшчыне.

Пану Чэрчылю хацелася-б, каб Польшчай кіравалі Сасноўскі і Андэрс, Югаславіяй — Міхайловіч і Павеліч, Румыніяй — князь Штырбей і Радэску, Венгрыяй і Аўстрыяй — які-небудзь кароль з дому Габсбургі і да т. п. П-н Чэрчыль хоча пераканаць нас, што гэтыя паны з фашысцкай падваротні могуць забяспечыць «сапраўдны дэмакратызм». Такі «дэмакратызм» п. Чэрчыля.

П-н Чэрчыль блукае каля праўды, калі ён гаворыць аб росце ўплыву комуністычных партый ва ўсходняй Еўропе. Трэба аднак заўважыць, што ён не зусім дакладны. Уплыў комуністычных партый узрос не толькі ва ўсходняй Еўропе, але амаль ва ўсіх краінах Еўропы, дзе раней панаваў фашызм (Італія, Германія, Венгрыя, Балгарыя, Румынія, Фінляндыя), або дзе мела месца нямецкая, італьянская ці вянгерская акупацыя (Францыя, Бельгія, Галандыя, Нарвегія, Данія, Польшча, Чэхаславакія, Югаславія, Грэцыя, Савецкі Саюз і да т. п.).

Рост ўплыву комуністаў нельга лічыць выпадковасцю. Ён уяўляе зусім заканамерную з'яву. Уплыў комуністаў узрос таму, што ў цяжкія гады панавання фашызму ў Еўропе комуністы былі надзейнымі, смелымі, самаадданымі барацьбітамі супроць фашысцкага рэжыму за свабоду народаў. П-н Чэрчыль іншы раз успамінае ў сваіх прамовах аб «простых людзях з невялікіх дамоў», на-панску паступаючы іх па плячы і прыкідваючы іх сябрам. Але гэтыя людзі не такія простыя ўжо, як можа здацца на першы погляд. У іх, у «простых людзей», ёсць свае погляды, свае палітыка, і яны ўмеюць абараняць сябе. Гэта яны, мільёны гэтых «простых людзей», забалатывалі ў Англіі п. Чэрчыля і яго партыю, аддаўшы свае галасы лейбарыстам. Гэта яны, мільёны гэтых «простых людзей», ізлячалі ў Еўропе рэакцыянераў, прыхільнікаў супрацоўніцтва з фашызмам, і аддалі перавагу левым дэмакратычным партыям. Гэта яны, мільёны гэтых «простых людзей», выправаўшы комуністаў у агні барацьбы і супраціўлення фашызму, — вырашылі, што комуністы цалкам заслугоўваюць давер народа. Так узрос уплыў комуністаў у Еўропе. Такі закон гістарычнага парадку.

Вядома, п. Чэрчылю не падабаецца такое развіццё падзей, і ён б'е трывогу, апелюючы да сілы. Але яму таксама не падабаецца з'яўленне савецкага рэжыму ў Расіі пасля першай сусветнай вайны. Ён таксама біў тады трывогу і арганізаваў ваяны паход «14 дзяржаў» супроць Расіі, узяўшы сабе за мэту павярнуць назад коды гісторыі. Але гісторыя была мацнейшай за чэрчылеўскую інтэрвенцыю, і доккіхцікі замашкі п. Чэрчыля прывялі да таго, што ён атрымаў тады поўнае паражэнне. Я не ведаю, ці ўдасца п. Чэрчылю і яго сябрам арганізаваць пасля другой сусветнай вайны новы ваяны паход супроць «Усходняй Еўропы». Але, калі ім гэта ўдасца, — што мала верагодна, бо мільёны «простых людзей» стаяць на варце справы міру, — дык можна з упэўненасцю сказаць, што яны будуць біты таксама, як яны былі біты ў мінулым, 26 год таму назад.

Першая Сесія Вярхоўнага Совета СССР

Інфармацыйнае паведамленне аб паседжанні Совета Саюза 12 сакавіка 1946 года

12-га сакавіка, а 5 гадзіне дня ў Крэмлі, у Вялікім Крэмлёўскім палацы, адбылося адкрыццё Сесіі Совета Саюза. Па прапанове дэпутата Кузнецова А. А. Сесію адкрывае адзін з старэйшых дэпутатаў Совета Саюза акадэмік Аляксандр Аляксандравіч Байкоў.

Пасля прамовы дэпутата Байкова Совет Саюза прыступіў да выбараў Старшыні і намеснікаў Старшыні Совета Саюза.

Старшыней Совета Саюза адзінагалосна выбраны дэпутат Жданаву Андрэй Аляксандравіч; намеснікамі Старшыні выбраны дэпутат Лысенка Трафім Дзяснісавіч і дэпутат Ундасінаў Нуртас Дандыбаевіч.

Совет Саюза прыняў наступны рэгламент паседжання Совета Саюза:

1. Паседжанні Сесіі Совета Саюза адбываюцца з 11 гадзін раніцы да 3 гадзін дня альбо з 6 да 10 гадзін вечара.

2. Докладчыкі па пытаннях парадка дня Сесіі Совета Саюза зацвярджаюцца Старшыней Совета Саюза.

3. Кожная група дэпутатаў Совета Саюза, якая налічвае не менш 50 чалавек, можа вылучыць свайго садакладчыка.

4. Докладчыкам даецца для даклада адна гадзіна і для заключнага слова — 30 хвілін, садакладчыкам для садакладання — 30 хвілін, для заключнага слова — 15 хвілін.

5. Прамоўцаў даецца слова ў першы раз 20 хвілін і ў другі раз — 5 хвілін.

6. Асабістыя заявы і фактычныя даведкі падаюцца ў пісьмовай форме і абвешчаюцца Старшыней Совета Саюза неадкладна ці ў канцы паседжання, гледзячы па іх зместу.

7. Унечаровыя запросы падаюцца ў пісьмовай форме і абвешчаюцца Старшыней Совета Саюза неадкладна.

8. Для слова да парадку даецца 5 хвілін.

9. Па матывах галасавання даецца 3 хвіліны.

Далей Совет Саюза прымае наступны рэгламент сумесных паседжанняў Совета Саюза і Совета Нацыянальнасцей:

1. Докладчыкі па пытаннях парадка сумеснага паседжання Совета Саюза і Совета Нацыянальнасцей зацвярджаюцца Старшынямі той і другой палаты.

2. Кожная група дэпутатаў Совета Саюза і Совета Нацыянальнасцей, якая налічвае не менш 50 чалавек, можа вылучыць свайго садакладчыка.

3. Докладчыкам даецца для даклада адзін час і для заключнага слова — 30 хвілін; садакладчыкам для садакладання — 30 хвілін, для заключнага слова — 15 хвілін.

4. Прамоўцаў даецца слова ў першы раз 20 хвілін, у другі раз — 5 хвілін.

5. Асабістыя заявы і фактычныя даведкі падаюцца ў пісьмовай форме і абвешчаюцца Старшыней паседжання на сумесным паседжанні палат неадкладна ці ў канцы паседжання, гледзячы па іх зместу.

6. Унечаровыя запросы падаюцца ў пісьмовай форме і абвешчаюцца Старшыней паседжання неадкладна.

7. Для слова да парадку даецца 5 хвілін.

8. Па матывах галасавання даецца 3 хвіліны.

Па даручэнню Совета старэйшых дэпутат Папоў Г. М. унёс прапанову аб парадку дня Сесіі Совета Саюза.

Совет Саюза прыняў наступны парадак дня:

1. Выбары Мандатнай камісіі Совета Саюза;

2. Выбранне сталых камісій Совета Саюза;

3. Зацвярджанне Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР;

4. Выбранне Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР;

5. Стварэнне Урада СССР — Совета Народных Камісараў СССР;

6. Выбранне Вярхоўнага Суда СССР;

7. Назначэнне Пракурора СССР;

8. Пяцігадовы план аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г.

3. Зацвярджанне Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР;

4. Выбранне Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР;

5. Стварэнне Урада СССР — Совета Народных Камісараў СССР;

6. Выбранне Вярхоўнага Суда СССР;

7. Назначэнне Пракурора СССР;

8. Пяцігадовы план аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г.

Советам Саюза прынята пастанова разгледзець на сумесным паседжанні Совета Саюза і Совета Нацыянальнасцей наступныя пытанні парадку дня:

4. Выбранне Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР;

5. Стварэнне Урада СССР — Совета Народных Камісараў СССР;

6. Выбранне Вярхоўнага Суда СССР;

7. Назначэнне Пракурора СССР.

Доклад аб пяцігадовым плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г. Совет Саюза пастанавіў заслухаць на сумесным паседжанні Совета Саюза і Совета Нацыянальнасцей, а абмеркаванне і прыняццё закона правесці асобна на палатах.

Для праверкі паўнамоцтваў дэпутатаў Совета Саюза выбрана Мандатная камісія ў складзе:

1. Старшыня Мандатнай камісіі тав. Патолічаў Нікалай Сямёнавіч — дэпутат ад Чэлябінскай — Совецкай акругі, Чэлябінскай абласці РСФСР.

Члены Мандатнай камісіі:

2. Алі-Заэд Алі Ашраф Абдул Гусейн аглы — дэпутат ад Ленкаранскай акругі, Азербайджанскай ССР.

3. Бараміа Міхайл Іванавіч — дэпутат ад Пацейскай акругі, Грузійскай ССР.

4. Беляеў Нікалай Ільіч — дэпутат ад Барнаульскай гарадской акругі, Алтайскага края.

5. Гогасаў Уладзімер Антонавіч — дэпутат ад Кісялёўскай акругі, Кемераўскага абласці.

6. Жаваранкаў Васіль Гаўрылавіч — дэпутат ад Чапаўскай акругі, Куйбышскай абласці.

7. Ігнацёў Сямён Дзяснісавіч — дэпутат ад Урміскай гарадской акругі, Башкірскай АССР.

8. Кісялёў Мікалай Васільевіч — дэпутат ад Брэскай акругі, Беларускай ССР.

9. Маўлянаў Абдуразаак — дэпутат ад Фархацкай акругі, Узбекскай ССР.

10. Шпагін Георгі Сямёнавіч — дэпутат ад Малмыжскай акругі, Кіраўскай абласці.

11. Керымбаеў Давіла — дэпутат ад Паўладарскай акругі, Казахскай ССР.

12. Шумаўскае Матоеў Юзавіч — дэпутат ад Шаўляйскай акругі, Літоўскай ССР.

13. Цітоў Кузьма Емельянавіч — дэпутат ад Кіраўскай акругі г. Ленінграда.

14. Фёдарав Аляксей Фёдаравіч — дэпутат ад Херсонскай акругі, Украінскай ССР.

15. Кірчэнка Аляксей Іларыёнавіч — дэпутат ад Першайскай акругі, Украінскай ССР.

Пасля выбарання Мандатнай камісіі Старшыня паведамляе, што 13 сакавіка паседжанне Совета Саюза праводзіць не мяркуецца, каб даць Мандатнай камісіі час правесці паўнамоцствы дэпутатаў і падрыхтаваць свой даклад Сесіі.

Наступнае паседжанне мяркуецца прызначыць на 14 сакавіка а 6 гадзіне вечара.

На гэтым першае паседжанне Совета Саюза закрываецца.

(Працяг на 2 стар.)

Інфармацыйнае паведамленне аб паседжанні Совета Нацыянальнасцей 12 сакавіка 1946 года

12-га сакавіка, а 8 гадзіне вечара ў Крэмлі, у Вялікім Крэмлёўскім палацы, адбылося адкрыццё Сесіі Совета Нацыянальнасцей.

Па прапанове дэпутата Абдураманова А. Сесію адкрывае адзін са старэйшых дэпутатаў Совета Нацыянальнасцей Аўгуст Мартынавіч Кірхенштайн.

Пасля прамовы дэпутата Кірхенштайна Совет Нацыянальнасцей прыступіў да выбараў Старшыні і намеснікаў Старшыні Совета Нацыянальнасцей.

Старшыней Совета Нацыянальнасцей адзінагалосна выбраны дэпутат Кузнецов Васіль Васільевіч; намеснікамі Старшыні выбраны дэпутат Асланава Чымаз і дэпутат Лявіцкі Пётр Адамавіч.

Совет Нацыянальнасцей прыняў наступны рэгламент паседжання Совета Нацыянальнасцей:

1. Паседжанні Сесіі Совета Нацыянальнасцей адбываюцца з 11 гадзін раніцы да 3 гадзін дня альбо з 6 да 10 гадзін вечара.

2. Докладчыкі па пытаннях парадка дня Сесіі Совета Нацыянальнасцей зацвярджаюцца Старшыней Совета Нацыянальнасцей.

3. Кожная група дэпутатаў Совета Нацыянальнасцей, якая налічвае не менш 50 чалавек, можа вылучыць свайго садакладчыка.

Першая Сесія Вярхоўнага Савета СССР

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб паседжанні Савета Нацыянальнасцей 12 сакавіка 1946 года (Праг. Пачатак г. на 1 стар.)

4. Докладчыкам даецца для даклада адна гадзіна і для заключнага слова—30 хвілін, садакладчыкам для садаклада—30 хвілін, для заключнага слова—15 хвілін.

5. Прамоўцам даецца слова ў першы раз 20 хвілін і ў другі раз—5 хвілін.

6. Асабістыя заявы і фактычныя даведкі ўносяцца ў пісьмовай форме і абвешчваюцца Старшынёй Савета Нацыянальнасцей неадкладна ці ў канцы паседжання, гледзячы па іх зместу.

7. Унечарговыя запасы падаюцца ў пісьмовай форме і абвешчваюцца Старшынёй Савета Нацыянальнасцей неадкладна.

8. Для слова да парадку даецца 5 хвілін.

9. Па матывах галасавання даецца 3 хвіліны.

Далей Савет Нацыянальнасцей прымае рэзалюцыю сумесных паседжанняў Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза:

1. Докладчыкі па пытаннях парадка дня сумеснага паседжання Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза зацвярджаюцца Старшынёй той і другой палаты.

2. Кожная група дэпутатаў Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза, якая налічвае не менш 50 чалавек, можа вылучыць свайго садакладчыка.

3. Докладчыкам даецца для даклада адна гадзіна і для заключнага слова—30 хвілін, садакладчыкам для садаклада—30 хвілін, для заключнага слова—15 хвілін.

4. Прамоўцам даецца слова ў першы раз 20 хвілін, і ў другі раз—5 хвілін.

5. Асабістыя заявы і фактычныя даведкі ўносяцца ў пісьмовай форме і абвешчваюцца Старшынёй паседжання неадкладна ці ў канцы паседжання, гледзячы па іх зместу.

6. Унечарговыя запасы ўносяцца ў пісьмовай форме і абвешчваюцца Старшынёй паседжання неадкладна.

7. Для слова да парадку даецца 5 хвілін.

8. Па матывах галасавання даецца 3 хвіліны.

Па даручэнню Савета Старэйшых дэпутатаў Касмія А. Н. унёс прапанову аб парадку дня Сесіі Савета Нацыянальнасцей.

Савет Нацыянальнасцей прыняў наступны парадак дня:

1. Выбары Мандатнай камісіі Савета Нацыянальнасцей;

2. Выбранне сталых камісіі Савета Нацыянальнасцей;

3. Зацвярджэнне Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР;

4. Выбранне Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР;

5. Стварэнне Урада СССР—Савета Народных Камісараў СССР;

6. Выбранне Вярхоўнага Суда СССР;

7. Назначэнне Пракурора СССР;

8. Пяцігадовы план аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г. Савет Нацыянальнасцей паставіў заслухаць на сумесным паседжанні Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза, а абмеркаванне і прыняцце закона правесці асобна па палатах.

Для правяркі паўнамоцтваў дэпутатаў Савета Нацыянальнасцей выбрана Мандатная камісія ў складзе:

1. Старшыня Мандатнай камісіі тав. Шарыя Пётр Афанасевіч—дэпутат ад Сухумскай гарадской акругі, Грузінскай ССР.

Члены Мандатнай камісіі:

2. Аўхімовіч Нікалай Яўрэмавіч—дэпутат ад Мазырскай сельскай акругі, Беларускай ССР;

3. Арбузаў Аляксандр Ерменігельдавіч—дэпутат ад Зеленадольскай акругі, Татарскай АССР.

4. Аствацтаран Бабкен Ашотавіч—дэпутат ад Катайскай акругі, Армянскай ССР.

5. Ашураў Негмат—дэпутат ад Джылікульскай акругі, Таджыкскай ССР.

6. Базанав Наймо Уразугулаўна—дэпутат ад Семіпалацінскай акругі, Казахскай ССР.

7. Ібрагімаў Мірза Аджар аглы—дэпутат ад Казахскай акругі, Азербайджанскай ССР.

8. Іаісон Леонард-Фрыдрых Адавіч—дэпутат ад Хар'юскай-Заходняй акругі, Эстонскай ССР.

9. Каўнайтэ Марыя Пронаўна—дэпутат ад Тракайскай акругі, Літоўскай ССР.

10. Кукелеў Нікалай Іванавіч—дэпутат ад Заанжскай акругі, Карэла-Фінскай ССР.

11. Мяцеў Сеідназар—дэпутат ад Сталінскай акругі, Туркменскай ССР.

12. Осяян Дамаха Емельянаўна—дэпутат ад Катюўскай акругі, Малдаўскай ССР.

13. Страдзін Карл Янавіч—дэпутат ад Валмерскай акругі, Латвійскай ССР.

14. Сурамбаев Камбаралі—дэпутат ад Джалал-Абадскай акругі, Кіргіскай ССР.

15. Бутанка Грыгоры Пракоф'евіч—дэпутат ад Краснаградскай акругі, Украінскай ССР.

Пасля выбрана Мандатнай камісіі Старшыня паведамляе, што ў сувязі з неабходнасцю даць Мандатнай камісіі час правяркі паўнамоцтваў дэпутатаў і падрыхтаваць даклад Сесіі, 13 сакавіка паседжанне Савета Нацыянальнасцей не адбудзецца.

Наступнае паседжанне мяркуецца прызначыць на 14 сакавіка ў 11 гадзін раніцы.

На гэтым першае паседжанне Савета Нацыянальнасцей закрываецца.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб сумесным паседжанні Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей 15 сакавіка 1946 года.

15-га сакавіка, а 7 гадзіне ўвечары, у Крэмлi, у Вялікім Крэмл'еўскім Палацы адбылося сумеснае паседжанне Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей.

Старшыня паседжання—Старшыня Савета Саюза дэпутат А. А. Жданав дае слова для даклада аб пяцігадовым плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г. Старшыня Нацыянальнасцей паставіў заслухаць на сумесным паседжанні Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза, а абмеркаванне і прыняцце закона правесці асобна па палатах.

Пасля даклада дэпутата Вазнясенскага Старшыня паседжання паведамляе, што згодна ўстаноўлена Вярхоўным Саветам парадку абмеркаванне даклада аб пяцігадовым плане і прыняцце закона будуць праводзіцца на раздзелных паседжаннях Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей.

Вярхоўны Савет СССР пераходзіць далей да разгляду пункта 5 парадку дня—стварэнне Урада СССР—Савета Народных Камісараў СССР.

Старшыня паседжання абвешчае заяву Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР дэпутата І. В. Сталіна:

«Старшыня сумеснага паседжання Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР тав. Жданаву А. А. У сувязі з тым, што пытанне аб стварэнні Урада СССР паставлена на разгляд Вярхоўнага Савета СССР, Савет Народных Камісараў лічыць сваё абавязкам вычарпана і складае свае паўнамоцтвы перад Вярхоўным Саветам.

Совет Народных Камісараў СССР просіць Вас давесці аб гэтым да ведама Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Старшыня Савета Народных Камісараў СССР І. СТАЛІН 15-га сакавіка 1946 г.»

Па прапанове дэпутата Грэчухі М. С. Вярхоўны Савет СССР адзінагалосна прымае наступную прапанову:

«Вярхоўны Савет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік прымае заяву Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР аб тым, што Урад СССР складае свае паўнамоцтвы перад Вярхоўным

Саветам СССР і даручае Старшыню Савета Народных Камісараў Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік таварышу Сталіну Іосіфу Вісар'янавічу прадставіць Вярхоўнаму Савету прапанову аб складзе Урада СССР.

У сувязі з абмеркаваннем пытання аб стварэнні Урада СССР дэпутат Швернік Н. М. уносіць на разгляд Вярхоўнага Савета прапанову аб пераўтварэнні Савета Народных Камісараў СССР у Савет Міністраў СССР і Саветаў Народных Камісараў саюзных і аўтаномных рэспублік—у Саветы Міністраў саюзных і аўтаномных рэспублік.

Вярхоўны Савет СССР раздзелным галасаваннем па палатах па артыкулах і палкам адзінагалосна паставіў:

«1. Пераўтварыць Савет Народных Камісараў СССР у Савет Міністраў СССР і Народныя Камісарыяты СССР—у Міністэрствы СССР. У адпаведнасці з гэтым у далейшым называць Старшыню Савета Народных Камісараў СССР—Старшынёй Савета Міністраў СССР, Намеснікаў Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР—Намеснікамі Старшынёй Савета Міністраў СССР і Народных Камісараў СССР—Міністрамі СССР.

2. Пераўтварыць Саветы Народных Камісараў саюзных і аўтаномных рэспублік у Саветы Міністраў саюзных і аўтаномных рэспублік і Народныя Камісарыяты саюзных і аўтаномных рэспублік—у Міністэрствы саюзных і аўтаномных рэспублік. У адпаведнасці з гэтым, у далейшым называць Старшыню Саветаў Народных Камісараў саюзных і аўтаномных рэспублік—Старшынёй Саветаў Міністраў саюзных і аўтаномных рэспублік, Намеснікаў Старшынёй Саветаў Народных Камісараў саюзных і аўтаномных рэспублік—Намеснікамі Старшынёй Саветаў Міністраў саюзных і аўтаномных рэспублік.

3. Унесці неабходныя змены ў адпаведныя артыкулы Канстытуцыі СССР».

На гэтым сумеснае паседжанне Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей заканчваецца.

Прамова дэпутата М. С. ГРЭЧУХІ

Таварышы дэпутаты! Мы заслухалі тут абвешчаную старшынёй паседжання ад імя Урада СССР заяву, падпісаную Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР Іосіфам Вісар'янавічам Сталіным аб тым, што Урад СССР складае свае паўнамоцтвы перад Вярхоўным Саветам СССР.

Я лічу, што Вярхоўны Савет, у адпаведнасці з Асноўным Законом—Канстытуцыяй СССР, прыме заяву Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР аб тым, што Урад складае свае паўнамоцтвы, і спадзяюся, што выкажа думку ўсіх дэпутатаў, калі заявіць, што Вярхоўны Савет адзінадушны ў сваім поўным даверы Ураду СССР. (Бурныя апладысменты, усе ўстаюць).

Таварышы дэпутаты! Бліскавая, сучасна-гістарычная перамога, здобытая савецкім народам пад кіраўніцтвам Урада СССР і большэўскай партыі на чале з таварышам Сталіным у Вялікай Айчыннай вайне супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў і японскіх імперыялістаў, з'яўляецца лепшай ацэнкай мудрасці і правільнасці знешняй і ўнутранай палітыкі Урада СССР. (Бурныя апладысменты).

3 дня першай Сесіі Вярхоўнага Савета СССР першага склікання прайшло 8 год. Гэта былі гады вялікіх падзей у жыцці нашага народа.

Чалавецтва перажыло нябачаную ў гісторыі вайну. Асноўны, найвялікшы пляч наш савецкі народ, які вытрымаў усе іспыты і адстаяў свабоду і незалежнасць сваёй вялікай Радзімы.

Сучасна-гістарычная перамога, здобытая савецкім народам у Айчыннай вайне, паказала неадольную жыццёвасць, сілу і моц нашай сацыялістычнай дзяржавы. Гэтая перамога з'яўляецца перамогай створанага пад геніяльным лідарствам Сталіна кіраўніцтвам савецкага грамадскага і дзяржаўнага ладу. Гэтая перамога з'яўляецца вынікам мудрай сталінскай палітыкі, індустрыялізацыі нашай краіны і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, якая ператварыла за нябачна кароткі тэрмін нашу Радзіму ў магутную сацыялістычную дзяржаву, якая не толькі вытрымала шалёны націск узброенага да зубоў нямецка-фашысцкага драпежніка, але сакрушыла яго і выйшла з вайны яшчэ больш моцнай і магутнай.

Савецкая шматнацыянальная дзяржава аказалася непераможнай таму, што яна з'яўляецца сапраўды дэмакратычнай дзяржавай, дзе ўлада належыць працоўным, дзе сацыялістычная сістэма пануе ва ўсіх галінах гаспадарчага жыцця, дзе непарушы саюз рабочых, сялян і інтэлігенцыі, дзе сапраўды ўрачыста ідэалогія роўнасці нацый і рас, дзе ўсе народы жывуць і працуюць у адзінай брацкай сям'і, дзе няма эксплуатацыі чалавека чалавекам і праца з'яўляецца справай гонару, славы, доблесці і геройства.

Таварышы дэпутаты! Вырашальную ролю ў перамоце над ворагам адыграла камуністычная партыя. Сваёй арганізатарскай работай яна мабілізавала на разгром ворага ўсе матэрыяльныя і маральныя сілы савецкага грамадства, забяспечыла поўнае скарыстанне ўсіх пераваг, якія ёсць у савецкім ладзе.

Таварышы дэпутаты! Вялікае шчасце для нашага народа, што ў самыя цяжкія час ваенных выпрабаванняў кіраваў нашай краінай, натхняў наш народ і веў яго да перамогі мудры правядыр і геніяльны палкаводзец—Глава Саветаў Урада таварыш Сталін. (Бурныя апладысменты, усе ўстаюць).

Дзяржаўнае, палітычнае і ваеннае кіраўніцтва таварыша Сталіна выратавала нашу Айчыну ад пагрозы занявання, узяло міжнародны прэстыж і аўтарытэт нашай савецкай дзяржавы.

Савецкі Урад здолеў умацаваць бяспеку межаў СССР, абараніць дзяржаўныя інтарэсы народаў савецкай краіны, іх нацыянальную самастойнасць, свабоду і культуру.

У выніку правільнай знешняй палітыкі Саветаў Урада ўз'еднаны з Савецкай Украінай Заходняя Украіна і Паўночная Букавіна; па дагавору з Чэхаславакіяй у склад СССР уступіла Закарпацкая Украіна. Тым самым усе украінскія землі ўз'еднаны ў адзінай Украінскай дзяржаве.

Канчаткова ўз'еднаны ўсе землі Савецкай Беларусі; аб'яднаны ў Савецкай Малдавіі ўсе малдаўскія землі. У Савецкі Саюз уступілі, як роўнапраўныя Саюзнаыя Рэспублікі, Літоўская, Латвійская і Эстонская Савецкія Соцыялістычныя Рэспублікі. Забяспечана бяспека межаў нашай Радзімы ў Прыбалтыцы, Фінляндыі і на Далёкім Усходзе. Адоблены правы нашай дзяржавы на раёны Порт-Артур і Дальні.

Выбары ў Вярхоўны Савет СССР, якія прайшлі ў абставінах выключнага палітычнага ўздыму, з'явіліся лепшым аглядам і адзінадушнай усенароднай ацэнкай дзейнасці Саветаў Урада.

Народы савецкай краіны ў дзень выбараў у Вярхоўны Савет СССР 10-га лютага г. г., якія адзінадушна аддалі свае галасы кандыдатам блока камуністы і беспартыйных, прадманавалі бязмежны давер і любоў да Саветаў Урада, большэўскай партыі і роднага Сталіна Апладысменты).

У сваёй прамоўе, сказанай 9-га лютага г. г. на правдвыбарным сходзе выбаршчыкаў, таварыш Сталін з геніяльнай яснасцю і выразнасцю вызначыў перспектывы новага росквіту нашай сацыялістычнай Радзімы, паказаў правільны шлях да здзяйснення гэтых грандыёзных планаў. Няма ніякага сумнення, што пад кіраўніцтвам Саветаў Урада наша дзяржава даб'ецца далейшага ўмацавання сваёй магутнасці, яшчэ большага росту дабрабыту і культуры працоўных.

Таварышы дэпутаты! Уношу на Ваш разгляд і зацвярджэнне наступную прапанову па заяве Главы Урада аб тым, што Урад СССР складае свае паўнамоцтвы:

«Вярхоўны Савет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік прымае заяву Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР аб тым, што Урад СССР складае свае паўнамоцтвы перад Вярхоўным Саветам СССР і даручае Старшыню Савета Народных Камісараў Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік таварышу Сталіну Іосіфу Вісар'янавічу прадставіць Вярхоўнаму Савету прапанову аб складзе Урада СССР» (Бурныя, праглыбленыя апладысменты, усе ўстаюць).

ПІСЬМЕННІК-ВОІН

15-га сакавіка 1926 года ў росквіце свайго таленту памёр выдатны пісьменнік Дзімітры Фурманаў. Заўчасная смерць пазбавіла яго магчымасці ажыццявіць шматлікія творчыя планы, якія выспявалі ў адумах пісьменніка. Дзёнікі, што пакінуў Фурманаў, сведчаць, што ён мог перадаваць сваіх чытачоў яшчэ не адным выдатным творам.

Бурныя падзеі грамадзянскай вайны, непасрэдным удзельнікам якіх быў Фурманаў, давалі багацейшы матэрыял для яго творчасці. Усе творы, якія здолеў напісаць Фурманаў за час сваёй кароткай літаратурнай дзейнасці, пабудаваны на матэрыялах яго дзёнікаў, запісных кніжак і тэматычна звязаны паміж сабой.

Першы буйны твор—«Чапаев», які быў, па ўласнаму прызнанню пісьменніка, яго «самай любімай кнігай», яго «літаратурным першындом», пісьменнік надрукаваў у 1923 годзе.

Са старонак гэтай кнігі перад чытачом ва ўсёй сваёй велічы паўстае легендарны вобраз народнага героя Чапаева, які ўвасобіў у сабе характэрныя рысы народнага ваякі і палкаводца часоў грамадзянскай вайны.

Праніклівы розум, незвычайная смеласць і мужнасць, якую ён не губляў у самыя цяжкія і здавалася б, безвыходныя становішчы, стварылі Чапаеву выключную славу таленавітага камандзіра, якая шырока разнеслася па ўсёй краіне. Першым пісьменнікам стала пытанне: падаць Чапаева «сапраўды з драбязамі, з грахамі, з усімі чалавечымі трыбухамі, або, як звычайна, даць фігуру фантастычную, г. зн. хая і яркую, але шмат у чым кастрыраваную»,—так пісаў Фурманаў у сваім дзёніку.

Ніколі не адрэкаваўчы прыняццю рэалістычнага мастацтва, Фурманаў паказавае не толькі Чапаева-камандзіра, але і Чапаева-чалавека. Пісьменнік здолеў пераканаўчы паказаць, як паступова,

часамі пакутліва, Чапаев, перамагаючы чалавечыя слабасці, дзякуючы прадбачлівасці і настойлівасці паліткімисара Клычкова, правобразам якога з'яўляўся сам пісьменнік, вырастае ў сьвядомага здарма «Чапаев» быў адной з самых любімых кніг воінаў Чырвонай Арміі ў гады Айчыннай вайны.

Фурманаў здолеў падняцца ў гэтым творы да мастацкага абгульнення з'яў і падзей. Яго кніга сведчыць аб умельстве пісьменніка заўважаць тыповыя і характэрныя. Яна была жывым дакорам некаторым пісьменнікам, якія імкнуліся паказаць схематычных камуністаў, не умеючы раскрыць сутнасць і глыбіню чалавечых характараў.

Шчырай верай у народ, у магутную ўсёперамагаючую сілу партыйнага кіраўніцтва дыхаюць старонкі другога буйнага твора Фурманава—аповесці «Мяцеж», якая выйшла ў свет у 1925 годзе. У гэтым творы пісьменнік паказаў трымуху вялікіх большэўскіх ідэй, іх перамогу над стыхійным бунтам адсталых людзей, якіх нацкоўвалі кулак і кулакція падбрыхці супроць Савецкай улады. На фоне экзатычнай прыроды Сямірэчча разгарнулася барацьба паміж невялікай жменькай большэўскай і цёмнымі сіламі контррэвалюцыі. У аповесці няма стрыжнёвых вобразаў, як у «Чапаеве». Тут пададзены вобраз партыйнага калектыва, які «не разгубіўся, не страціў присутнасці духу, працаваў дружна і не ведаючы стомы, разумее правільна псіхалогію раз'юсанага натоўпу».

Творы Фурманава карыстаюцца ўсёагульнай пашанай і ўвагай у савецкіх чытачоў. Яго кнігі пераважаюць кожны год не толькі на рускай мове, але і на шматлікіх мовах народаў Савецкага Саюза. Гэта з'яўляецца лепшым помнікам выдатнаму пісьменніку, воіну і барацьбіту. Фурманаў дагаі нам, як пісьменнік, які горача любіў свой народ і ўславіў на старонках сваёй кнігі яго гераізм, духоўную чыстату, бязмежную любоў да Айчыны.

«Ён многа бачыў, ён добра адчуваў і ў яго быў жывы розум»,—пісаў пра яго А. М. Горкі.

Р. ШКРАБА.

У Баранавіцкім тэатры

Перад абласным Баранавіцкім драматычным тэатрам, пасля яго аднаўлення, паўсталі тры задачы: арганізаваць адны творчы калектывы, стварыць цікавы і змястоўны рэпертуар, прывучыць гледацтва наведваць і любіць тэатр.

Лірычную камедыю «Недзе ў Маскве» Я. Танальскі вырашыў у арыгінальным плане. Лёгка гіронія, тонкі гумар, удалая сцэнічныя ходы—вось дадатны аднакі гэтага спектакля.

Аднак, гэтая рэжысёрскія прыём ён пераносіць і ў другі свой спектакль—«Самалёт спазнаецца на суткі».

Да таго ж у спектаклі «Самалёт спазнаецца на суткі», нам даецца, што пастаноўшчык памылкова вырашае цэнтральныя вобразы, пры раскрыцці якіх ён робіць акцэнт толькі на знешнім малюнку. І Седых (арт. Я. Танальскі) і яго ўнучка Марфа (арт. Е. Ерпічова)—людзі без акрэсленага характару.

Артстка А. Леонава (Пятруна) больш зразумела характар вобраза. Вясковая праставата Пітробіна-Леонавай не пераходзіць у спрачэжства.

Больш удалымі вобразамі спектакля трэба лічыць пасажыраў самалёта. Яны прыносяць на сцэну вяселье, узяты на строі і робяць найбольш хуткім тэмпа спектакля. Каларытныя фігуры—актора (арт. С. Мядзведскі) і артстыкі (арт. М. Кас'янава). Жыццёвым атрымаўся вобраз прафесара (арт. М. Сынсіоніч), хая ён, мажліва, залішне рафінаваны. Драматычны вобраз маёра (арт. А. Карнеў) выглядае ў спектаклі досыць цэлесным, але з некаторым адцешнем сентыментальнасці. І нават

Пугавічын (арт. В. Талпега) у гэтым ансамблі, хая і адмоўны персанаж, але не блатмайстра, а дробны камбанатар, які ўсёдакладна шкодзіць сваіх паводзі і выпраўляе іх.

Але трэба адзначыць, што гэтая трактоўка вобразаў, бліжэй да п'есы, разходзіцца з трактоўкай пастаноўшчыка, які абмежавваўся толькі павярхоўнымі тэатральнымі эфектамі.

Найбольш любіма гэтыя хібы прымаў рэжысёр Я. Танальскі выніў у спектаклі «Хто гаспадар часу». П'еса бр. Тур і Л. Шэйніна расказвае аб гераізме савецкіх падпольшчыкаў. Інтрыга драмы разгортаецца вакол забойства гаўляйтэра Латвія Рогэ.

Пастаноўшчык спрочна размаючы ў спектаклі два лагера персанажаў—адмоўны і станоўчы. Прычым—адмоўныя ролі ўсе шаржыруюцца і падаюцца ў прамерна карыкатурным плане. Гаўляйтэр Рогэ (арт. А. Карнеў)—фашысцкі ідэял, чалавек звяржана аблічча, і граць яго толькі, як пазера, будзе няправільна. У Рогэ ёсць пазера, але яго жыве ў ім разам з нямецкім педантызмам і жыццёліным нацыяналізмам. Яго папалечнік Шмельц (арт. М. Сынсіоніч)—гэта ўжо тыповы салдафон і пнік. Часткова можна згадзіцца з гратэскавым вырашэннем такіх эпізядычных роляў, як Клінгэль (арт. О. Шах), Тася (арт. Л. Казлова), мадам Шмельц (арт. Е. Іесен) і Пал Палыч (арт. М. Сынсіоніч).

У трактоўцы так званых станоўчых вобразаў пастаноўшчык пайшоў па шляху плажытнага вырашэння. Так, кіраў-

нік латышскі большэўскай Круман (арт. Б. Талпега)—хутчэй толькі агітатар, чым сапраўды палітычны дзеяч. Артстка С. Мядзведскі імкнецца выйсці з рамак плаката—«савалаччы» вобраз Мартынава. Унікае плакатнасці і артстка Е. Ерпічова (Барбара)—але тут яна паўтарае сябе, хая па-ранейшаму застаецца прывабінай і цікавай.

Шкада, што вобраз Рубінштэйна—майстра гадзінніка (арт. Я. Танальскі) таксама сымран прасталяйна. А ў яго сутычцы з Рогэ драматургамі закладзена вялікая думка—інсоранасць савецкага народа, яго разумовая перавага над сучаснымі тэўтоніцамі.

Цікава выграны ролі—Яніса (арт. М. Пахольчык), Серафімы Пітробіна (арт. А. Леонава), Мільды (арт. М. Кас'янава).

У вобразе Фёдара Дзям'янавіча артстка Н. Васілеўскі правільна вызначыў контур савецкага аператыўнага работніка, але недастаткова раскрыў яго чалавечыя, інтэлект і умельства распазнаваць людзей.

Агульнавадома, што і эпізядычныя ролі патрабуюць ад актора ўважлівага адносіні. Няхай гэта будучы, як гавораць у тэатры, «службовыя ролі», але і яны спрыяюць поспеху спектакля, і яны не павінны вылучацца з агульнага ансамбля. Гэта, мне здаецца, зразумела выканаўшы ролі—начальніка аператыўнага аддзела (арт. С. Сядоў), Зой Міхайлаўна (арт. З. Саволкава) і Вілі (арт. С. Шулькоў).

А. ЕСАКОЎ.

КАНДРАТ КРАПІВА

ЛОНДАН

(Першыя ўражання)

Туманы Альбіён... Гэта назва нездарма прастасавалася да краіны, у якой мы цяпер знаходзімся. Лондан я ўбачыў упершыню праз разрывы воблакаў, якія шырокімі патокамі плылі насустрач нашаму самалёту. Велізарны горад прыкрыты быў зверху туманнай пелюхай. Але гэта быў яшчэ не той туман. Ён аль нічым не адрозніваўся ад звычайнага нашага беларускага туману і нават даў магчымасць нашаму самалёту прылятаць. Я быў амаль што расчараваны. Затое праз два-тры дні быў я «задаволены» поўнацю, калі апынуўся ў тым «лонданскім супе», у якім нават удзень машыны ходзяць з запаленымі фарамі і то воблачкам. Аказваецца, дзень нашага прылёту быў адным з найбольш ясных дзён, якія так рэдка здараюцца ў Англіі ў гэту пару года.

Якім-жа выдаецца Лондан, калі глядзець на яго не з вышніх птушынага палёту? Гэтага я яшчэ не разглядзеў. І не толькі таму, што мне туман перашкаджаў. Як добра вядома мамі чытачам, «валікі Лондан» — гэта вельмі вялікі горад, у якім жыве каля адной пятай часткі насельніцтва Англіі. Але «малы Лондан» (без прыгарадаў) — таксама не маленькі, калі прыняць пад увагу, што ён налічвае не менш шасці мільёнаў жыхароў. Нават для павярхоўнага азнаёмлення з ім патрэбна нямаля часу. Таму я не абяцаю ў гэтым маленькім нарысе даць поўны малюнак велізарнага горада. Я хачу падзяліцца з чытачамі толькі першымі сваімі ўражаннямі.

Ступішы ўпершыню на асфальт лонданскай вуліцы, вы адчуваеце некаторы непакой, бачачы велізарную колькасць машын розных марак, што ідуць сучаснымі патокамі, у якім дамінаюць духаварковыя чырвоныя басы (аўтобусы). Непакой гэты павялічваецца, калі вам даводзіцца пераходзіць праз вуліцу. Справа ў тым, што тут ездзяць па левым баку і, пераходзячы праз вуліцу, вам трэба глядзець спачатку направа, а потым налева, а не наадварот, як вы прывыклі ў сабе на радзіме. Забыццё гэтага правіла можа вам дабра каштаваць, тым больш, што тутэйшыя шафёры не маюць звычкі даваць папярэднія сігналы, і вы можаце спадзявацца толькі на добрыя тэрмазы англійскіх машын. Праз два дні вы прывычайцеся аўтаматычна паварочваць галаву ў патрэбны бок і навукаецеся пераходзіць вуліцу не горш за лонданцаў. Тады гэты занятак не займае ўсёе вашай увагі і вы, апрача машын, пачынаеце заўважаць яшчэ сёе-тое. Вы заўважаеце, што ў цэнтры Лондана, побач з шырокімі мастрамі, ёсць шмат вуліц вельмі вузкіх, на якіх ледзь могуць размінуцца дзве машыны; што шматпаварковыя дамы не ўсе аднолькавыя: іх архітэктура сведчыць аб тым, што яны будаваліся ў розныя эпохі і што горад адлюстроўвае напластаванне якаў, якія ён пражыў. Чым старэйшы будынак, тым больш пацімнеў ён ад часу, тым больш пашанай карыстаецца ён у англічан, які ўмеюць цаніць старажытнасць.

Сярод шэрагаў каменных будынкаў вашу увагу прыцягвае велічыня будынак сабора святога Паўла, вакол якога, дарэчы кажучы, вы заўважаеце шмат лядоў разбурэнняў ад нямецкіх бомбёжак. На паўнай адлегласці ад яго імкніцца ў неба вежы будынка англійскага парламента, які знаходзіцца на беразе Тэмзы. Тут-жа недалёка ўзвышаецца крыху пахмурны будынак Вестмінстэрскага Абатства—пантён, у якім знаходзіцца грабніца англійскіх караляў і мемарыяльныя дошкі, прысвечаныя памяці вялікіх людзей Англіі, у тым ліку памяці геніяльнага Шэкспіра.

Побач — упрыгожаны нацыянальнымі сігналамі павільёны адной дзяржавы — Цэнтрал-Хол, у якім адбываюцца пленарныя пасяджэнні Генеральнай Асамблеі Аб'яднаных Нацый. І зусім недалёка адгэтуль рэзідэнцыя караля — знамяці Букінгемскі палац з каралеўскімі казармамі і плячам побач з ім, на якім штодзёна можна наглядзець, як пад гукі духавога аркестра адбываецца развод і амена каралеўскай варты.

Гэта тое, што ідаецца вам у вочы з першага погляду на Лондан. Шмат якія іншыя будыні таксама прыцягваюць вашу увагу, але вы адкладаеце знаёмства з імі да другога разу і спыняецеся па знаёмства з помнікамі, якія знаходзяцца ў розных месцах горада і з'яўляюцца як-бы вежамі на шляху ў гістарычнае мінулае Англіі. У цэнтры горада, на Трафальгар-Сквер, высокая ўзнімаецца чорная мармуровая калона з капітэляў і на ёй — фігура героя трафальгарскай бітвы — адмірала Нельсана. Гэта выгодае становішча дазваляе Нельсану глядзець зверху ўніз на ўсіх іншых англійскіх адміралаў і генералаў, якія праходзілі і праезджылі па Трафальгарскім Скверы. Пляц гэты з'яўляецца месцам масавых мітынгаў і народных гулянняў. Незаўвела толькі, чаму ён называецца скверам. Назва гэта адносна, відаць, да далёкага мінулага. Цяпер гэта, дарэчы скажаць, вельмі невялікая сваякі

Калі вы любіце моцныя ўражання, спусціцеся ў сутарніне. Там вы ўбачыце дзялікі вядомых забойцаў, у тым ліку Шарлоту Кардэ, якая забіла Марата, убачыце гілятыны ў дзеянні, пакаранне смерцю Людовіка XVI і Марыі Антуанеты, а таксама шмат іншых рэчаў, якія моцна дзейнічаюць на нервы.

Вышаўшы са змрочнага сутарніня, вы, нарэшце, ажыццяўляеце ваш намер пачынаць у знамяці Гайд-Парку. Знамяці ён перш за ўсё сваімі памерамі, займаючы плошчу ў некалькі квадратных кілометраў. Цяпер парк адуцы. Велізарны стараыя дрэвы стаяць голяыя, хоць трава пад імі зялёная, амаль як высюль. Пасярэдзіне, як люстэрка ў зялёнай аправе, блішчыць сажалка. На ёй — велізарная колькасць чаек, сярод якіх велічыня плаваюць белыя лебедзі. Чайкі тут рахманья. Убачышы ежу, яны з крыкам кідаюцца на яе цэлай чарадой і хапаюць нават з рук.

Наогул, лонданцы любяць птушак і жывёлу. Часта можна наглядзець, напрыклад, як на Трафальгарскім Скверы кормяць галубоў. Яны цэлымі чарадамі злітаюцца сюды на бал, снуюць паміж людзей, садзяцца пракожым на плечы. Асабліва-жа любяць карыстацца тут сабакі і каты. На кожным кроку вы можаце сустрэць мужчыну, а часцей даму, якія вядуць на павадку сабаку, а то двух і нават трох. Сабакі раскатваюцца са сваімі гаспадарамі ў машынах. А каты — велізарныя, сцятыя, гладкія — сустракаюцца ўсюды. На сабак уведзены адмысловыя харчовыя карткі, а таксама існуюць спецыяльныя магазіны, дзе для сабак прадацца снаражэнне, абмундыванне, ляркствы і ўсё неабходнае для наладжання сабачага побыту. У лонданскіх газетах часта можна сустрэць партреты чым-небудзь знакамітых сабак і катоў. Некаторыя жаласлівыя дамы, у выпадку смерці іх улюбёнаў, ставяць ім нават помнікі з чужымі эпітафіямі.

Але вернемся ў Гайд-Парк, дзе апрача сабак сустраем таксама і коней, праўдзівей, эдакоў — джэнтльменаў і лэдзі, якія групамі і па адным пракатаюцца па дарожках парка. Самая-жа галоўная выдатнасць Гайд-Парка з'яўляюцца прапаганды і ўсялякія прамоўцы. Па выдзеліх ідуць яны ў парк, некаторыя са сваімі паходнымі трыбунамі, становяцца ў позу і прамаўляюць, ажыццяўляючы такім чынам права на «свабоду» слова. Ім ніхто не перашкаджае, але амаль ніхто і не слухае. Калі вакол такога прамоўцы збярэцца дзесятак-дзвудзятка чалавек, ён можа лічыць гэта сваім поспехам.

Але вось паліў дождж і прымусіў вас пакінуць парк. Дзіўная пагода ў пацячку лютага! І такая ўся зима — туманы да дажджы. Хаця, кажучы, у Лондане ёсць нават каток. Толькі знаходзіцца ён у зачыненым памішканні, лёд на ім штучны і канькабежцы катаюцца ў трусках.

Амаль бесперапынна дажджы не ўліваюцца на настрой лонданцаў. Яны, як заўсёды, сур'ёзныя, дэлегацыя і чым не паруюцца заведзеным парадку. У вострым гадзіні яны акуртаюць ядуць свой бранчфэст (снеданне), у дзевяць ідуць на работу, а першай гадзіне ідуць ланч (абед) і да шасці гадзін работу канчаюць. У іх яшчэ застаецца тры гадзіны, каб схапіць у кіно або тэатр. У тэатрах спектаклі пачынаюцца ў 6.30 і канчаюцца ў 9 гадзін. У 10 гадзін гарадскі транспарт спыняе рух, і вуліцы Лондана пусцеюць. Асабліва-ж пустыя яны па выдзеліх. Канторы і магазіны зачынены, людзей і машын на вуліцах вельмі мала і здаецца, што гэта зусім не той Лондан, у якім учора ўсё кіпела і бурліла.

Што яшчэ здзіўляе вас у цэнтры Лондана — гэта амаль поўная адсутнасць дзяцей. Тлумачыцца гэта, як відаць, тым, што лонданскае Сіці — нежылы раён горада. У ім знаходзіцца банк, канцэрн, магазіны, і лонданцы прыязджаюць сюды толькі на работу. Хаця трэба сказаць, што і ў іншых раёнах горада дзяцей на вуліцах вельмі мала.

Што пакіне ў вас прыемны ўспамін аб Лондане — гэта далікатнасць у абыходжанні, якая ў лонданцаў вонкава выяўляецца галоўным чынам у слове тэнк ю (дзякуй). Ці вы зрабілі якую ласку лонданцу, ці ён вам, усёроўна ён кажа тэнк ю. Кандуктар у аўтобусе, выдаўшы вам білет, абавязкова скажа тэнк ю; швейцар у гасцініцы, аддаючы вам ключ ад нумара, таксама кажа тэнк ю. Ліфцёр, падняўшы вас на шосты паверх і адчыніўшы кабінку, кажа тэнк ю. Вы яму адкажаеце тым-жа і наяр, карыстаючыся ў свой нумар. Да лонданскаму звычайу — пара спаць. Ды і сталіліся вы за дзень у незнамым горадзе.

Лондан.
Люты 1946 г.

ТАМАРА БУШКО

ПАЧАТАК

Не так даўно выйшаў з друку зборнік вершаў К. Кірзенкі «Ранак ідзе». Знаёмства з першым зборнікам маладога паэта ўрадавала і ўсхвалявала нас. Шчырае аўтара — асноўная рыса зборніка.

Асноўная тема зборніка — Радзіма, свяцінная барацьба ў час Вялікай Айчыннай вайны за яе свабоду і незалежнасць. І тры нізкі вершаў, з якіх складаецца зборнік — «Зямля ў агні», «Зварот жыцця» і «Ранак ідзе» — гэта як-бы тры этапы вялікай барацьбы: само змаганне, вынікі яго і шляхі ў будучыню, якія раскрываюцца праз мінулае і сучаснае, перажытае і перажываемае.

Усе вершы зборніка прасякнуты шчырай смяротнай любоўю да Радзімы, якой паэт прысвячае нахнытныя радкі:

О, зямля непакора, о, край дарогі,
Мы адной тваёй ласкай жывем да сканання.

І калі-б нам па смерці прыйшося ізноў
Для красы і для смутку на свет нарадзіцца,

Дык ідзе — толькі тут, калі гэтых
Бароў,

Каля гэтых азёр мы жадалі-б
Мясціцца.

Радзіма для паэта — не абстрактнае разуменне. Гэта — Слаўгорскія бары і шырокія дугі Перагону, полацкія сіні азёры, гэта роднае поле, крыніцы і ўспенены Сож, гэта Шклоў, Слуцк, Урчэца, і нівы, і салы... гэта — Беларусь — «матуля-краіна», звартаючыся да якой, паэт выказвае сваё найшчырышае жаданне:

Толькі ў часці-б жыла ты —
І болей нічога не хочу.

Пацудзе зразумелага гонару за свой народ, за сваю радзіму, роўнай якой няма ў свеце, моцна і ярка выяўлена ў вершы «Някая яшчэ над нашай хатай», дзе паэт марыць аб надходзе таго дня, калі «стане на калені жуда вайны прады і чалавек», — дзя перамогі:

І ў дзень той людзі ўсе з-пад Этны,
І ад Місуры, і з Карпат
Прад намі шапкі здымаць ветла
І скажуць:

— Дзякуем салдату!
Нас правядуць услед вачыма
І засмуць мо' да слёз,
Што не такая ў іх радзіма,
Што не такі ім выпаў лёс.

Але ў радках, якія паэт прысвячае бацькаўшчыне — Беларусі, няма і ценю нацыянальнай абмежаванасці. Яму аднолькава родны і блізкі Вільнюс і Кіеў, Волга і Нэва, крэмлёўскія вежы і сцены Сталінграда.

Дзя брацкай дапамогі, інтэрнацыянальнай салідарнасці народаў прасякае ёсць вершы зборніка.

Паэт разумее, што зварот жыцця на родную зямлю ёсць вынік вялікай барацьбы супроць цёмных сіл фашызма. «Зямлі-пакутніцы ясуць жыццё» салдаты «вялікай зямлі». Услед за салдатамі, якія ідуць да перамогі з адзінай марай, — забіць апошняга немца — акупанта, — вяртаецца на родную «вялікую і святую зямлю» жыццё:

А за імі вялікая і святая зямля
Сонцам раны залечвала без пакут,
Залівалася краскамі, што даўно не
Цвілі,
Найчысціткімі зэрнямі засваляла
Палі,
І, расой ападаючы на суквецці бяроз,
Песняй жаўранкаў славіла дзіўны
Свой лёс.

Праз усё сваё баявое жыццё праёс паэт-салдат «матчыну песню» — уваабленне неўміручай сілы народа, якая навучыла яго «ўсёй душой любіць» свой край, сваю радзіму.

Як моцна любіў паэта да радзімы, гэтак-жа моцна яго нявініць да ворагаў совецкай зямлі.

У заціятых баях «узрос і выспеў» гнеў паэта-салдата. Але ў яго не заўсёды халае патрыятычны сродкаў для выяўлення гэтага пачуцця. Адсюль — агульшчына, абстрактнасць і рытарычнасць асобных мясцін, якія псуецца нават добрыя вершы (напрыклад — «Беларусь», «О не, той не знойдзе жалю, хто прагнуў зямлі чужой», «Мы сталі яго (ворага, Т.Б.) накармім сярод палішчаў шэрых»). Немцы ў яго, наогул, нейкія абстрактныя «чужаціны».

Сюдыж трапілі і стандартныя дзяды рознастайных гатункаў — ад старажытных «дзядоў-трубацоў» (?), што «каля полацкіх сцен, ля паўночных азёраў» «затрубілі трыбуноў...» («Беларусь») да дзядоў-сучасных, якія «новою будуюць хату» («Новая хата»).

Але вобразы, якія па сваёй сутнасці блізкія сэрцу паэта — вобразы слаўных герояў совецкай зямлі, змагароў за свабоду і незалежнасць Радзімы — загартаваных у нягодах, суровых, шчырых, дарогіх, што «выходзілі... на бой за краіну-прадэску сам'ей незлічонай» — жывуць у верхах паэта поўнакрыўным жыццём.

Паэт ніколі не стаіць ваддаль ад іх: ён заўсёды разам з сваім лірычным героем. Часта ён ліваецца з ім у адно ідзе — адліка гэта ці маса. Паэт заўсёды адчувае сябе «гэтай сілы часціна», а сіла гэта — «вялікай зямлі салдату»:

У верхах К. Кірзенкі шмат фальклорных матываў. Невычэрпны багаты вуснай народнай творчасці паэт выкарыстоўвае з мастацкім густам. З фальклора ён бярэ пачытаныя сродкі і фары, якія сваёй мастацкай прастамай, свежасцю, каларытнасцю мовы і рытмаў ўзбагачаюць яго паэзію. Народна-песенная рытміка і музычнасць фальклорнай лірыкі творца выкарыстаны паэтам у верхах: «Матчыні плач», «Дзючына-сіраціна» і інш. Кірзенка карыстаецца

Кастусь Кірзенка.

фальклорнымі вобразамі, якія бярэ не толькі з беларускай народнай творчасці, але і з фальклорнай лірыкі і эпосу брацкіх народаў. Гэта — вобразы маці, Яраслаўны, дзючына-сіраціны.

Але традыцыйныя фальклорныя вобразы, праходзячы праз творчую кужню паэта, набываюць новыя якасці. Паэт не проста «пераймае», або стылізуе «пад народнае». Выкарыстоўваючы фальклор, ён будзе свой уласны верш, старае новыя арыгінальныя карціны.

В. Першаў у артыкуле «Сергей Есенин» («Літаратурная газета» № 44, 1945 г.) гаворыць, што карціны прыроды, створаныя паэтам, нельга назваць звычайнымі пейзажамі. «У іх прырода і чалавек паміняліся месцамі».

Тое-ж самае можна сказаць і аб некаторых замалюнках К. Кірзенкі. У іх кожная з'ява прыроды жыве жыццём разумнай істоты, істоты, што мае сваеасаблівы погляд на наваколнае і прымае актыўны ўдзел у жыцці. Люстрацый гэтай думкі могуць быць вершы: «Ліпень», «Мора», «На Бярозе», «Чэрвень», «Дуб», «Восень», «Пялёсткі», «Ранак ідзе» і інш. У аўтара:

Вецер, працнуўшыся, кратае блёкат,
Гутарыць з вярбой, прабуе ў асоках
Цымбалы свае... («Ранак ідзе»)
Ранак ідзе — «Цераз пушчы, па нівах,
Шляхам, уборд па вадзе
З яснай усмешкай, прыгожай
Надзіва...»

Пейзаж, кожная асобная з'ява прыроды не існуе незалежна ад істоты паэта. З'явы прыроды яму родныя, блізкія. Так, вясна ідзе да паэта «сестрою кружэй... каб думкі абарэць» («Някая яшчэ над нашай хатай...»). Клёны «Сыплюць... пад ногі чырвоную медзь».

Гнуцца долы і прасяюць:
— Таварыш, бяры!»

«Вербы цягнуцца веццем да воркі маёй пядкутняй», — апынае паэт у вершы «Крыніцы». А ў вершы «Гарманіст іграў...» соссны прасяюць салдата, які ідзе наперад, не кідаю іх.

Уважлівае знаёмства з вершамі зборніка дае нам падставу гаварыць аб тым, што аўтар на сваім кароткім творчым шляху не пазбегнуў уплыву значнай колькасці розных іншых паэтаў. Тут паўстае пытанне аб літаратурных запаленнях, у якіх часта, нямаючы чаму (бо на наш погляд — не вучыцца не навуччась), несправядліва абвінавачваюць маладых аўтараў.

Асобныя вершы зборніка маюць адзнаку вучобы паэта ў такіх майстроў мастацкага слова, як В. Брусас («Ранак ідзе», «Ты па шчавель ішла на луг», «Што хаваеш ў сэрцы сваім», «Л. Гаўрылаву» і інш.), А. Блок («Дваццаць вясом»), М. Багдановіч («Я тонкія струны нячутна крануў», «Мора», «Восень»), Я. Купала («Мы ідзем»). Сустракаюцца вершы, у якіх чуваць інтанацыі Шэўчэнка, Лермантава («Ліпень»), Цёткі, П. Труса. Але ўплывы гэтыя, такія розныя, чэ зрабілі з маладога аўтара эпігона. Яны былі накіраваны ў адным напрамку — у напрамку ўсебаковага развіцця яго творчай індывідуальнасці як паэта-лірыка.

Аўтару досыць часта ўдаецца на запаленым матэрыяле, шляхам творчага пераасэнсавання яго, ствараць цікавыя па зместу і форме вобразы. Паказальным у гэтых адносінах можа быць верш «Дваццаць вясом». Знаёмства з гэтым Блока «Дваццаць» і такіх блізкіх вобразаў байцоў, што ідуць дзюрам, вобразы мучылі, месца і начога

марознага зорнага неба, набываюць тут сваеасабліваю форму:

Шэры хмары над лесам сцелюцца,
Вешер снягамі палі заносіць,
Гэй, супыніся, з дарогі, мучыліца!
Ідзь дваццаць вясом...

Аднак, тут Кірзенка яшчэ не адолеў да канца застацца самастойным. І таму стараецца ўражанне, што месца блокаўскага Хрыста «в белом венчыке із роз» механічна займае генерал Панфілаў.

Як ні прыкра, але трэба сказаць, што паэт калі-ні-калі слявае з чужога голасу, што ён не зусім ішчэ пазбаўіўся дрэннае авычкі пачынаючых браць «на пракат» у больш сталых аўтараў цэлыя радкі і строфы. Спраўды, чым адрозніваецца:

«Паэты, спевакі і рыбакі,
Будаўнікі палацаў, земляробы»
Кірзенкі ад:
«Позтов, рыбаков и птицеловов,
Ремесленников, кузнецов» Э. Багрыцкага? (гл. Э. Багрыцкі, «Распыланной цепью», 1920 г.).

Такое некрытычнае, чыста знешняе запаленне некаторых атрыбутаў у творах літаратурных папярэднікаў (хоць-бы сабе і настаўнікаў), прыводзіць, часам, да зрываў яго маладога, нескрэпшага яшчэ голасу.

Такая, з дазволу сказаць, «вучоба» відавочна не прынясе карысці аўтару. І маладому паэту трэба асцерагацца гэтага роду «запамычання»...

Але ў той-жа час паэт настойліва шукае новай, неўжыванай фарбы, смеяна, каларытныя вобразы, цікавыя параўнанні, метафары, свежыя рыфмы і знаходзіць іх.

Досыць прыгадаць такія вершы, як «Восень», «Чэрвень», «Ранак ідзе» і інш., каб пераканацца, што перад намі — паэт са значнымі магчымасцямі.

І чэрвень на зямлі адкарасаў.
І заўтра ліпень — ясны, працавіты.
У конны ляжа буйная трава,
Ранеты выспеюць, нальцеца жыта.
А чым-жа чэрвеню ў апошні дзень,
Яго каб помнілі і паміналі,
А чым-жа чэрвеню здзіўляў людзей?
І ён узду абнуў пажарам далі.
Балоты ў полямі. У полямі бары.
Пад кожным кусцікам і па палыцы
кожнай

Зямля вясёлай чырванню гарыць,
Зямля гамоніць спалохам трывожным. —
Кірзенка ўдумлівым позіркам углядаецца ў наваколнае і п'асвоімоу бацьцу кожную асобную з'яву. Ён бачыць загон, «зранены і шэры» пасля бою. Бачыць, як па заклку:

— Наперад, стралякі!
«Паймаліся тысячы ранішніх вор
Быстрым чоўнам насустрач па галазі
ракі»
(«На Бярозе».)

У вершы «На адпалу», само гучанне нагадвае трывожны гул матара самалета, што набліжаецца:

І ўзвінулася ў неба крылатая сталь,
І наперад у даль, у даль...
Узіраецца штурман у рыскі шкал,
На гашэтцы застыла рука.
Момент падзення бомб — гукі выбухаў,
якія чутны аддалек, — перадаюцца новай
рытмікай:
Міг —
І выбухаў грозы фалет
Стрыкну цёмную высот.

«Як прасвятлелі ў хлопцаў твары!
Ячэйку выкапай і закуры.
Але мы ўгледзелі пад бляск пажару,
Што з намі кураць не ўсе сабры...
І ўздрыганулі нашы сэрцы,
У ўзненавідзелі мы спакой...»
(«Цішыня».)

Аднак, часамі на палітры маладога мастака не халае фарбаў і аўтар, нажал, не вельмі ўжо турбуецца аб тым, каб знайсці новыя адценні для стварэння паўтонаў, без якіх творы нягасці шмат траціць у выразнасці і арыкулі перадачы думак. Таму часам здаецца, што мова паэта не нарта ўжо і багатая. Асабліва адчуваецца гэта ў выбары эпітэтаў. Прывядзем прыклады. У вершы «Восень» — «лісце медзёнае, званое, тугое». У вершы «Гарманіст іграў» чытаем: «з дрэў са званом лісцевеная сыпалася медзь». У вершы «Ліст з паходу» высвятляецца, што «сыплюць клены пад ногі» таксама «чырвоную медзь». Гэта пачынае ўжо надакучаць.

Можна прыгадаць яшчэ рад няўдалых спроб у выбары слоўнага матэрыялу, як, напрыклад: ранак «красдзецца смеяна, ікмілава». Тут — два розныя разуменні, з якіх адно выключнае другое. Адною з хібаў некаторых вершаў паэта з'яўляецца таксама налет сентыментальнасці, некаторыя саладзавыя асобных радкоў. Напрыклад:

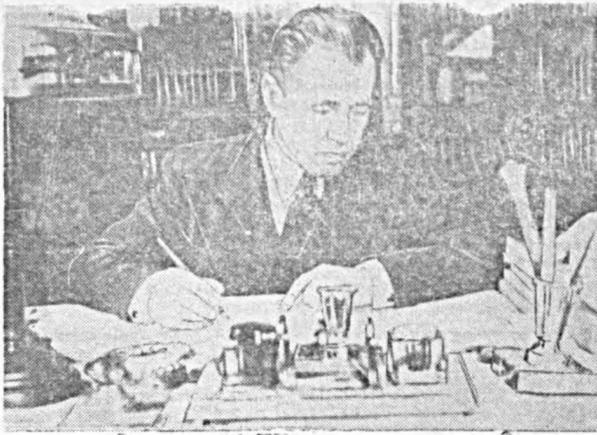
«І хаця ад салдацкіх пацяткаў сваіх
Я адмовіўся сам — толькі-б першым
шапаць —

Я бяру з сабой ліст і цалуу пры ўсіх
І да сэрца кладу, каб ад куль
захавашь».

Але ўсе гэтыя недахопы, якія, дарэчы, не робяць пагоды ў зборніку, перамагчы не асабліва цяжка.

Важна тут другое — а іменна, што ў асобе Кастуса Кірзенкі наша паэзія набывае зольнае паэта-лірыка, а зборнік «Ранак ідзе» в'яўляецца добрым пачаткам, які дазваляе нам спадзявацца, што ў недалёкім будучым мы пачуем арыгінальны голас гэтага паэта-лірыка.

Ля рабочага стала пісьменніка

Пятро Глебка.

МАЯ ПРАЦА І ПЛАНЫ

Тыдаўна я здаў Дзяржаўнаму Выдавецтву БССР кнігу выбраных вершаў «Пад небам бацькаўшчыны». У ёй сабраны творы за дваццаць гадоў майё літаратурнай працы. Яны складаюць шэсць, прыблізна роўных, раздзелаў. Адзін з іх займаюць вершы Вялікай Айчыннай вайны. Але не лік радкоў вызначае тое, наколькі глыбока і правільна адлюстраваны ў іх той ці іншы перыяд нашага жыцця. Яго вызначае якасць твора, глыбіня мастацкага паказу. Мне здаецца, што мае вершы ваюнага часу напісаны не горш за папярэднія. Аднак, сутнасць не ў гэтым. Айчынная вайна была найвышэйшым выпрабаваннем нашых матэрыяльных і духоўных сіл. Восем чыста гэта гэта была і доўга будзе заставацца для нас найбольш спрыяльнай тэмай для паказу велічнага вобліку савецкага чалавека.

З гэтых меркаванняў, думачы над тэмай аднаўлення, я не адкідаю і тэм герайчэнага змаганя нашага народа з нямецкімі захопнікамі. У сучасны момант я закончыў опернае лібрэта на тэму савецкага патрыятызма, якую я вырашаю на матэрыяле партызанскай барацьбы. Партызанскі рух у Беларусі быў агульна-народным рухам. На змаганне з ворагам паўсталі ўсе — мужчыны і жанчыны, старыя і дзеці. Многія з іх у гэтай барацьбе праславілі свае імёны навекі-вечныя. Сярод іх — Герой Савецкага Саюза, адзін з самых адважных і вынаходлівых змагароў, Кеанстанцін Заслонаў.

Вобраз Заслонава нязменна прыцягваў і прыцягвае да сябе ўвагу савецкіх пісьменнікаў і мастакоў. М. І. Аладзін паставіў перад сабою мэту адлюстравання жыцця і справы Заслонава ў оперным мастацтве. Ён запрапанаваў мне напісаць на гэтую тэму опернае лібрэта. Я агадзіўся і разам з кампазітарам мы ўзяліся за работу.

Адразу-ж перад намі паўсталі вялікія цяжкасці. З аднаго боку, матэрыялы аб жыцці і дзейнасці Заслонава не вельмі багатыя. З другога — вобраз Заслонава яшчэ такі свежы ў памяці людзей, якія яго ведалі, што самая значная выдуманая рыса ў яго вобліку — будзе гукаць

фальшыва. А без творчай выгадкі нельга стварыць мастацкі вобраз, нават абавіраючыся на такое яркае і багатае жыццё, як Заслонава. Памеркаваўшы, мы прыйшлі да наступнага вырашэння пытання. Мы бярэм з жыцця Заслонава найбольш яркія і агульнавядомыя моманты і ствараем вобраз, падобны на гістарычнага Заслонава толькі ў самых агульных рысах. Гэтых прынцыпаў мы трымаемся і пры абрабаванні іншых персанажаў. Мы называем іх усіх выдуманымі імёнамі. Такім чынам, лібрэта і музыка оперы будуць не столькі творам аб гістарычным Заслонаве, колькі творам аб партызанскай барацьбе, напісаным на аснове герайчэнай барацьбы Заслонава і прысвечаным яму і яго папелчыкам.

Пішычы пра Заслонава, нам хацелася ў першую чаргу паказаць той велізарны жыццесцвярдзальны пачатак, які быў асноўным ва ўсёй дзейнасці Заслонава. І калі нам гэта ўдалася, мы будзем лічыць, што нам удалося хоць-бы ў асноўных рысах стварыць вобраз, падобны на вобраз герайчэнага Заслонава.

Наогул, мне здаецца, што аптымізм, любасць да жыцця і ўслаўленне яго павінны быць дамінантай нашай літаратуры. У бліжэйшы час мне і хочацца напісаць цыкл лірычных і прыродапісальных вершаў, прасякнутых гэтымі настроямі. Адна часова я буду працаваць далей над пазмай аб Вялікай Айчыннай вайне. Пачаў я гэту пазму гады два таму назад. Я імкнуўся паказаць у ёй у цяжкіх і суровых абставінах вайны жыццерадаснага савецкага чалавека. Але гэтыя работы — пакуль што яшчэ толькі мае планы і намеры. Поруц з літаратурнай працай я прыймаў у апошнія гады ўдзел у складанні руска-беларускага слоўніка. У гэтай рабоце перада мною ва ўсім сваім багаці раскрыліся велізарныя скарбы беларускай мовы, яе безупынае развіццё і ўдасканаленне на працягу апошніх дваццаці пяці год. Гэта не можа не радаваць кожнага беларускага літаратара. Гэта заахвочвае і мяне на далейшую работу над пытаннямі беларускай літаратурнай мовы.

Пятро ГЛЕБКА.

Навіны мастацтва

(ад нашага маскоўскага карэспандэнта)

«ХТО ГАСПАДАР ЧАСУ»

Гэтымі днямі Маскоўскі тэатр імя Вахтангава паказа гледачу свой новы спектакль «Хто гаспадар часу» бр. Тур і Л. Шэйніна.

«МАЯ ГЮЗЭЛЬ»

Адбылася прэм'ера спектакля «Мая Гюзэль» у Маскоўскім тэатры апэраты. Лібрэта камедыі Я. Памешчыкава і Н. Ражкова, Музыка Б. Александрова. Пастаўноўка Народнага артыста РСФСР Г. Ярна.

«ЛЯСНАЯ ПЕСНЯ»

Маскоўскі тэатр імя Ленінскага камсомола ў сакавіку заканчвае рэпетыцыі новага спектакля «Лясная песня» Лесі Украіні ў перакладзе п'яты М. Ісакоўскага. Рэжысёр спектакля Засл. арт РСФСР С. Пацянтова.

«ПАНІ МІНІСТЭРША»

Упершыню ў Савецкім Саюзе Маскоўскі тэатр імя Масовета паставіў камедыю выдатнага сербскага драматурга Браніслава Нушыча «Пані міністэрша». Ролу пані міністэршы ў гэтай сатырычнай камедыі выконвае Народная артыстка РСФСР В. Марэцкая. Спектакль пастаўлены Народным артыстам РСФСР Ю. Заваскім.

Днямі распачаў сваю дзейнасць новы Маскоўскі драматычны тэатр пад мастацкім кіраўніцтвам Засл. дзеяча мастацтва С. Маёрава. Тэатр паказаў прэм'еру «Залаты абруч» М. Казакова і А. Маршэнгофа.

У кіно-студыі «Савецкая Беларусь»

Кіно-студыя закончыла новы дакументальны фільм «Прысуд народа» (сцэнарый М. Садковіча, рэжысёр Ю. Стэльмакоў). У карціне паказаны працэс над нямецка-фашысцкімі захопнікамі, які адбыўся ў Мінску ў студзені 1946 г.

На экраны нашых кіно-тэатраў у гэтым месяцы глядач убачыць чарговы штомесячны кіно-часопіс № 3-4. У ім адлюстравана аднаўленне прамысловасці, сельскай гаспадаркі і станаўскага руху ў рэспубліцы. У часопісе таксама апавядаецца аб грамадскай і педагогічнай дзейнасці народнай настаўніцы В. І. Захарэвіч.

У хуткім часе кіно-студыя выпусціць спецыяльны нарыс, прысвечаны выбарам у Вярхоўны Совет СССР.

Над здымкамі кіно-часопіса і нарыса аб выбарах працавалі кіно-аператары: лаўрэат Сталінскай прэміі В. Цытрон, М. Бэраў, У. Кітас, Д. Фрыд, В. Цэлюк і Ю. Доўнар.

На беларускую мову ў апошні час дубліраваны гуканя мастацкія фільмы «Гэта было ў Данбасе» і «Няскораныя».

Падрыхтоўцаца да дубліравання новы мастацкі фільм — «Вялікі пералом».

Папярэднія работы над новай камедыяй «Іван дзі Мар'я» (сцэнарый Я. Памешчыкава) закончылі. Гэтымі днямі група, якая прымае ўдзел у здымцы фільма, выязджае ў Адэсу для павільенных здымкаў. Асноўныя здымкі будуць зроблены з прыроды ў раёнах гор. Мінска. Над фільмам працуюць заслужаны дзеяч мастацтва БССР У. Корш-Саблін, рэжысёр А. Шульман і аператар А. Лаўрык.

Для кіно-студыі падрыхтоўваюцца сцэнарыі новых мастацкіх і дакументальных фільмаў. Сцэнары кароткаметражнага фільма «Белавеская пушча» піша беларускі пісьменнік В. Вольскі. Сцэнары гуканя дакументальнага фільма «Вісана ў Беларусі» падрыхтоўвае А. Кучар. Над сцэнарыем «Палешукі» працуюць сцэнарысты Я. Памешчыкаў і Б. Ласкін.

У вытворчым плане кіно-студыі замечана экранізацыя п'есы В. Вольскага «Несцерка».

Абмен творчым вопытам

Абласны Баранавіцкі Дом Народнай Творчасці ў парадку абмену творчым вопытам часта камандыруе лепшых удзельнікаў мастацкай самадзейнасці ў раёны абласці. Такія бригады былі ўжо ў Слоніме, Клецку, Нова-Ельні.

Так, у Слоніме паспяхова працуюць гурткі: харавы, драматычны і народных інструментаў. Значна актывізаваў сваю працу драматычны гурток Дома сацыяльнай Нова-Ельні. Ім пастаўлены скетчы «Дзякуй за ўвагу» Б. Ласкіна, «У такі час» Угромава і «Сем хвілін» В. Маса. Новую праграму падрыхтаваў джаз пад кіраўніцтвам Тулейкі.

У горадзе Навагрудку арганізаваны

гурткі — драматычны (кіраўнік Багданаў) і харавы (кіраўнік Дадзішка). Драмгурток Дома сацыяльнай г. Клецка (кіраўнік Шуба) ставіць чэхаскія вадзівлі «Мядзведзь», «Юбілей» і «Хірургія». У парадку абмену творчым вопытам Клецкі калектывы ездзілі ў Несвіжскі раён, дзе яны паказвалі сваю самадзейнасць.

У сваю чаргу ў г. Клецку прыязджалі ў Несвіж драматычны гурток (кіраўнік Садоўскі), хор і танцавальная група (кіраўнік Буката).

Такі абмен творчым вопытам значна палепшае работу мастацкіх гурткоў і садзейнічае больш актыўнаму разгортванню мастацкай самадзейнасці не толькі ў раённых цэнтрах, але і на вёсцы.

В. І. СУРЫКАЎ

Узніццё снежнага гарадка.

Залікі ў драматычнай студыі

На працягу двух дзён 7-га і 8-га сакавіка ў драматычнай студыі пры Беларускай Дзяржаўнаму ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга драматычным тэатры імя Янкі Купалы праводзіліся залікі па мастацтву актара (выкладчыкі народнага артыста БССР Е. Міроніч і В. Галіна) і сцэнічнаму слову (выкладчык засл. арт. БССР П. Івановіч).

За кароткі час вучобы студэнты дасягнулі значных поспехаў і ўдала прадманстравалі ў знохдах найнашчэ ўвагі, творчай фантазіі, разумення пастаўленай задачы. Вялікае ўражанне па-

кінулі групавыя эцюды: «Узрыў мастацтва» (удзельнікі — мужчынская група студыі) і, асабліва, «У палон» з удзелам усіх дзвюх студыяў і студыі С. Кохана.

Залік па сцэнічнаму слову пачаў прайшоў паспяхова. Асабліва вызначыліся студыі С. Кохана, які чытаў апавяданне Ядвігіна Ш. «Вучоны бык», Л. Чыжэўскага (верш «Ліст з палону») А. Куляшова і ўрывак з пазмы А. С. Пушкіна «Палтава»), Е. Рынкевіч («Град» Я. Купалы і «Ліст Веры» з «Герояў нашага часу» М. Ю. Лермантова) і Е. Кавалёва (М. Лынькоў «Ядвісін дуб»).

АНТОН УС

В. І. СУРЫКАЎ

(Да 30-годдзя з дня смерці)

Сурыкаў — мастак-гісторык. Яго творчая дзейнасць увасобіла лепшыя дэмакратычныя рысы рускай нацыянальнай культуры. У яго мастацтве выявіўся дух вялікага рускага свабодалюбівага народа, высокая яго нацыянальная годнасць. І не выпадкова 6-га лістапада 1941 года, у дзень 24-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, у дні цяжкіх выпрабаванняў усёго савецкага народа, таварыш Сталін у сваёй гістарычнай прамоўе паставіў імя выдатнага мастака Васілія Іванавіча Сурыкава ў рад другіх слаўных людзей мінулага.

Сурыкаў нарадзіўся 24-га студзеня 1848 года ў горадзе Краснаярску, у сям'і казака. Талент яго праявіўся вельмі рана. У бацькоўскім доме часта ўспаміналі аб былым, расказвалі аб людзях магутнай волі, іх вялікай адвазе і высокародных парываннях. Сібірска паданні аб вольнасці, аб казацкай адвазе абудзілі ў будучым мастаку глыбокую цікавасць да гістарычнага мінулага Расіі. Веданне жыцця і побыту сібіракоў, іх звычайна дапамагло шмат у чым Сурыкаву зразумець і адлюстрыць у сваіх творах мінулае рускага народа. Мастак у канцы свайго жыцця пісаў: «Ідэалы гістарычных тыпаў, якія я паказаў у

сваіх карцінах, выхаваў ва мне Сібір з дзяцінства».

З багатым запасам сібірскага наглядання і ўражанняў, поўны жыццёвай энергіі і юнацкага запалу, дваццацігадовы Сурыкаў накіраваўся ў Пецярбург з намерам паступіць у Акадэмію мастацтва.

Увосень 1869 г. яго залічваюць вольнаслухачом Акадэміі, а ў жніўні наступнага года пераводзяць у лік сапраўдных вучняў. Скончыўшы ў 1875 г. Акадэмію мастацтва з годнасцю класнага мастака першай ступені, Сурыкаў выязджае з Пецярбурга ў Маскву. Тут ён сумесна з Крамскім займаецца роспісам храма Хрыста-Спасіцеля. У 1881 годзе на перасобнай выстаўцы з'яўляецца яго першая карціна на гістарычную тэму: «Ранак стралецкай кары», дзе Сурыкаў адразу выявіў сябе сталым выдатным майстрам гістарычнага жанру ў жывапісу.

У гэтым творы мастак з незвычайнай сілай адлюстравваў трагічны фінал апошняга стралецкага бунту, які адбыўся ў 1698 годзе. У карціне выражана супроцьпастаўлены два вяржачы лагера: новая Расія, якая перамагае, — асоба Пятра I і яго папелчыкаў, і старая

Расія — страляць, — асуджаная гісторыяй на смерць. Сурыкаў з нябачнай мастацкай сілай перадаў жак стралецкіх жонкаў, матак і дзяцей, а таксама настроі саміх страляцоў у апошнія хвіліны іх жыцця.

Ужо ў гэтым сваім першым творы мастак глыбока выказаў думку, што не пасобныя людзі робяць гісторыю, а сам народ. Народ — галоўны герой гэтай карціны. Гэтую ідэю мастак заўсёды праводзіў у сваёй творчасці.

Наступнай карцінай Сурыкава на гістарычную тэму была «Мешчыкаў у Бірознаве», у якой мастак дасягнуў надзвычайнай глыбіні псіхалагічнага аналізу. Увосень 1883 года Сурыкаў едзе за граніцу. Ён наведваў Вену, Берлін, Дрэздэн, Парыж, Італію. Тут Сурыкаў знаёміцца з выдатнымі італьянскімі мастакамі-каларыстамі: Тыцыянам, Веранезам і інш. Асабліва ён захапіўся творчасцю мастака Тінтарэто, які ў далейшым зрабіў на яго значны ўплыў. Летам 1884 года мастак вяртаецца ў Маскву і з новымі сіламі бярэцца за работу. У хуткім часе ён стварае свой выдатнейшы твор «Барыню Марозаву», які з'яўляецца славай і гонарам не толькі

рускага, але і сусветнага мастацтва.

Тэмай гэтага твору з'явіліся падзеі з гісторыі рэлігійных падзеяў. У карціне «Барыня Марозава», як і ў «Страляцях», народ іграе галоўную ролю. «Я не разумею, — гаворыў Сурыкаў, — дзеянніў павольных гістарычных асоб без народа, без натоўпу. Мне трэба выцягнуць іх на вуліцу».

І сапраўды — і ў творы «Барыня Марозава» мастак застаўся верным сваім прынцыпам. Усё вялізнае палатно запоўнена народам.

«Выцягваючы народныя масы на вуліцу», мастак тым самым ставіў перад сабой і складаны кампазіцыйны і каларыстычны жывапісныя задачы. І гэтыя задачы Сурыкаў вырашаў з выключным майстэрствам. Мёртвае палатно пад яго рукою ператварылася ў жывы кавалек яркай рэальнасці. Пасля карціны «Барыня Марозава» Сурыкаў на некаторы час як-бы адыходзіць ад гістарычных тэм.

У 1891 г. ён піша бытавую карціну «Узніццё снежнага гарадка», дзе паказвае сібірскае народнае гульні і спрытанне сваёй землякоў, якія бярэць снежны гарадок.

Мінская музычная школа імя Л. П. Александровскай

Справа музычнага выхавання маладога навакалення, падрыхтоўцы новых кадраў работнікаў музычнага мастацтва заўсёды ў нашай краіне аддавалася шэрагу ўвагі.

Мінская музычная школа імя народнай артысткі СССР, лаўрэата Сталінскай прэміі Л. П. Александровскай, заснаваная ў 1925 г., да вайны праводзіла шырокую навучальна-выхаваўчую работу. У ёй пад кіраўніцтвам высокакваліфікаваных педагогаў, у ліку якіх знаходзіліся такія вядомыя выкладчыкі, як прафесары: Бяссмертны, Амітон, Бергер, Зільберберг і інш., навучалася каля 800 дзяцей. Штогод школа выпускала вялікую колькасць маладых музыकाў.

У 1941 годзе прыйшлі фашысцкія рабаўнікі. Планава вышчэпачы ўсё, што звязана з культурай, гітлераўцы не забыліся і на нашу музычную школу. У 1941 г. яны разбурылі школу, вывезлі маёмасць. Шмат педагогаў, у тым ліку і вядомыя піяністка, выдатны педагог, праф. Зільберберг, а таксама сотні маладзеч-вучняў былі зверскі закатаваны фашысцкімі злодзеямі.

Пасля вызвалення Мінска, музычная школа, дзякуючы нашаму ўраду і энергійнай ініцыятыве некаторых яе

старэйшых педагогаў — праф. Бяссмертнага, праф. Амітона, Сульскай, Бакулінай і інш. адразу-ж аднавіла сваю дзейнасць. Не зважаючы на вялікія цяжкасці ў працы, музычная школа зноў шырока разгарнула сваю работу. У школе навучаецца ў сучасны момант каля 350 вучняў ва ўзросце ад 6 да 15 год, пад кіраўніцтвам 40 педагогаў. Разам са старэйшымі педагогамі ў працы прымае ўдзел і маладое пакаленне педагогаў, сярод іх былі выхаванцы школы, піяніст Старжынская і Лупіновіч, скрыпач Венке

Сярод вучняў школы ёсць асабліва таленавітыя: 6-гадовая Бельчанка, Дрыко, Метр, Яніпольскі, Рыбалова. З групы старэйшых вучняў трэба адзначыць Ратнер, Пазнякову.

За год аднаўленчай працы школа арганізавала і правяла рад вучнёўскіх канцэртаў і тры вучнёўскія выступленні на радыё.

Цяпер школа праводзіць падрыхтоўку да вясенніх экзаменаў і да вучнёўскага фестываля, які прызначаны на чэрвень гэтага году. Фестываль будзе аглядам дасягненняў у галіне музычнай асветы ў нашай рэспубліцы.

Ул. ЗАЛКІНД.

Аб харэаграфічным вучылішчы

Рэспубліцы, дзе ёсць вялікі тэатр оперы і балета, неабходна мець і свай харэаграфічнае вучылішча, якое зольна было-б папаўняць балетную труп сталежнага тэатра кваліфікаванымі кадрамі артыстаў балета.

Патрэба ў харэаграфічнай навучальнай установе была настолькі адчувальнай, што нават ужо ў гады вайны былі зроблены першыя арганізацыйныя крокі ў справе стварэння спецыяльнага вучылішча.

Цяпер у вучылішчы працуе 7 класуў. Заняткі праводзіцца па агульна-адукацыйных дысцыплінах і аб'ёме поўнай сярэдняй школы, а па спецыяльных дысцыплінах ідуць урыўкамі ў вольны ад рэпетыцый час, у рэпетыцыйных залах тэатра оперы і балета.

Заняткі па спецыяльных дысцыплінах (класічны, характэрны, беларускі танец, рытміка, гістарычны танец і г. д.) з-за адсутнасці памяшкання не могуць быць разгорнуты ў аб'ёме праграмы. З гэтай-жа прычыны тэарэтычныя заняткі па спецыяльных дысцыплінах (гісторыя тэатра, гісторыя балета, тэорыя музыкі і г. д.) зусім не могуць праводзіцца.

Заняткі па класу фортапіяна праводзіцца толькі ў двух класах, таксама з прычыны адсутнасці памяшкання і струмантаў. Гэта, наогул, ускладняе ўвесь вучэбна-выхаваўчы працэс у школе.

Спецыяльнымі дысцыплінамі дзесі займаюцца без неабходнага абутку, у рознастайным адзенні, непрыдатным для заняткаў.

25 год на опернай сцэне

У лютым месяцы гэтага года споўнілася 25 год артыстычнай дзейнасці саліста Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна тэатра оперы і балета Уладзімера Іванавіча Таланкіна.

У 1920 годзе, заўважыўшы вакальныя зольнасці маладога чырвонаармейца У. Таланкіна, камандаванне накіроўвае яго вучыцца ў Іркуцкі музычны ўніверсітэт. І вось праз год малады спявак атрымаў першую сольную партыю — старога слугі ў оперы «Дэман» Рубінштэйна.

З 1926 года Уладзімер Іванавіч вучыцца ў Ленінградскай кансерваторыі і адначасова працуе ў опернай студыі пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР І. В. Яршова. У 1928 годзе ён спявае партыю Лепарэла (Даргамыжскі

Удлічваючы гострую патрэбу ў кадрах, вучылішча стварыла асобныя класы для падлеткаў, каб памешчыць тэрмін іх навучання і зрабіць выпуск у 1948 годзе.

Выхаванцы вучылішча ўжо цяпер прымаюць удзел у спектаклях тэатра. Але, нягледзячы на гэта, нават надзеяння патрэбы (напрыклад, вылучэнне вучылішчу аднаго пакоя) не задавальнялі адміністрацыю тэатра.

У тэатры холадна, вучылішча ўвесь час знаходзіцца пад пагрозай зрыну заняткаў, таму шмат дзяцей не наведваюць вучылішча.

Такое становішча ў вучылішчы і безадказныя адносіны да яго далей быць не могуць.

Зусім незразумелай з'яўляецца пазіцыя Упраўлення па справах мастацтва і адміністрацыі тэатра оперы і балета ў адносінах да вучылішча. А начальнік аддзела вучэбных устаноў Упраўлення нават зусім не прызнае факта існавання вучылішча.

Ці павінны Упраўленне па справах мастацтва і тэатр клапаціцца аб кадрах? Калі не, дык хто-ж тады павінен дапамагчы харэаграфічнаму вучылішчу стварыць нармальныя ўмовы для вучобы і пакуль не позна, папярэдзіць яго развал.

Народная артыстка БССР
З. ВАСІЛЬЕВА,
мастацкі кіраўнік харэаграфічнага вучылішча.

Работа над гэтым творам падрыхтавала стварэнне гістарычнай карціны — «Пакарэнне Сібіра Ермаком».

Думка аб тым, каб напісаць гэтую карціну, нарадзілася ў мастака адразу-ж пасля стварэння «Гарадка». У 1891 г. па дарозе ў Сібір, недзе на рацэ Каме, Сурыкаў зрабіў першы накід карціны «Пакарэнне Сібіра». Мастак працаваў настолькі, доўга і скончыў карціну ў 1895 г. Карціна мела выключны поспех. «Уражанне ад карціны, — пісаў Рэйн, — нагэтулькі нечаканае і магутнае, што нават не з'яўляецца думка аналізаваць усю гэтую яўную масу з боку тэхнікі; глядач уражаны гэтай незвычайнасцю... І чым далей, тым больш рухомая робіцца жывая каша істот, якія даўчэ адзін аднаго».

Тэма герайзму рускага народа, заўсёды гатована на падвиг, ляжыць у аснове другога вялікага твору Сурыкава «Пераход Суворова праз Альпы». На карціне паказаны высокі, круты адхон гары, пакрыты лёдам і снегам, з якога нестрыманай лавінай імкнуча бястрашныя салдаты-волаты. Непераможны палкаводзец побач з імі. Ён на кані. Ён узбадэрава сваіх герояў салдат, а яны адказваюць яму ўсмешкамі, жартамі. Маладзечка адвага і храбрасць — гэтыя істотнейшыя рысы рускага салдата —

знаходзіцца ў цэнтры ўвагі мастака. Вобраз-жа народнага палкаводца Суворова створаны мастаком імёна так, як ён увайшоў у народную свядомасць — з усёй характэрнай для яго прастай і сімпласцю.

Сурыкаў быў наватарам, але не столькі ў выбары тэм і сюжэтаў, колькі ў вырашэнні іх сродкамі жывапісу. Большасць тэм, якія цікавілі Сурыкава, былі знаёмыя рускаму мастацтву. Тэма стралецкіх паўстанняў не раз увасаблялася мастакамі і да Сурыкава; тэма падзелу, якой Сурыкаў прывісаў сваю карціну «Барыня Марозава», таксама была распаўсюджана ў рускім мастацтве; неаднаразова інтэрпрэтаваліся і падзеі, звязаныя з пакарэннем Сібіра Ермаком. Аднак, толькі Сурыкаву ўдалося вырашыць іх з глыбокім веданнем і разуменнем душы рускага народа і яго гісторыі. Творы Сурыкава перш за ўсё вызначылі сваёй рэалістычнасцю. Гэта да Сурыкава ў рускім гістарычным жывапісу не было.

Мы ўспамінаем і цнім Сурыкава, як аднаго з вялікіх рускіх мастакоў-рэалістаў, які ўзяў на імбачную вышыню мастацтва рускага народа і зрабіў пэўны ўплыў і на развіццё нашага беларускага